

«План миру» завис до выборів у США

Курська операція
не внесла змін
у стратегію Перемоги
» стор. 4

Книга болю

У Полтаві презентували
видання «Жити попри
все», де вміщені розповіді
українок, які свідчать про
злочини росіян
» стор. 6—7

«Розрита могила»: заклик до збереження

СВЯТИНЬ

Чому актуальним залишається
антиімперський поетичний виступ
Тараса Шевченка,
написаний 181 рік тому
» стор. 12

Україна молода

Середа, 16 жовтня 2024 року

№42 (6006)

Учораšní курси
НБУ:
1\$ = 41,196 грн
1€ = 44,958 грн

Надія на нові обличчя

У жовтневих матчах Ліги націй
українська збірна досягла відчутного
очкового прогресу, проте піднятися
в турнірній таблиці не змогла
» стор. 15

У жовтневих матчах Ліги націй збірна України здобула чотири з шести можливих очок.
Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

Марк Рютте
Генеральний секретар НАТО

Послання (російському диктатору путіну) полягає в тому, що ми зробимо все необхідне для того, аби він не досягнув свого й Україна здобула перемогу.

■ НАВЧАННЯ

НАТО відпрацьовує відповіді загрозам

Військові Альянсу тренуються стримувати надзвичайні ситуації

Тетяна РУДЕНКО

Північноатлантичний альянс розпочав 14 жовтня щорічні військові навчання з ядерного стримування. Генеральний секретар НАТО Марк Рютте за кілька днів до того зазначив: «Життєво важливо, щоб ми перевірили нашу оборону». Процитувало посадовця Альянсу агентство фра. За словами Рютте, навчання покажуть противникам, що «НАТО готове і здатне відповісти на будь-яку загрозу».

Навчання під назвою Steadfast Noon («Стихий полудень») триватимуть близько двох тижнів. У них беруть участь близько 2 тисяч військовослужбовців із 13 країн-членів НАТО. До них залучають понад 60 літаків, зокрема сучасні винищувачі F-35A та стратегічні бомбардувальники Boeing B-52. Маневри здійснюватимуться переважно в повітряному просторі Великої Британії, Північного моря, Бельгії та Нідерландів.

Навчання не передбачають використання бойової зброї. Військові імітуватимуть місії, в яких літаки несуть американські ядерні боєголовки, пише агенція Reuters. Угода НАТО про спільне використання ядерної зброї передбачає, що у разі надзвичайної ситуації американська ядерна зброя буде розміщена в Європі та запущена з літаків країн-партнерів. За даними ЗМІ, американська ядерна зброя зберігається на півночі Італії, в Туреччині, Бельгії, Нідерландах і Німеччині, хоча офіційного підтвердження цьому немає, пише dw.com. ■

■ АГІТПРОП

Мова ворожнечі

Скільки північнокорейських військових можуть долучитися до війни проти України

Інф. УМ

Інформація про нібито підготовку 100 тисяч військових кндр для залучення у війні в Україні не відповідає дійсності, про це написав керівник Центру протидії дезінформації Ради національної безпеки й оборони України Андрій Коваленко в Telegram. «Інформація про підготовку 100 тисяч військових КНДР і задіявання їх на території України, яка з'явилася у ЗМІ, наразі — вигадки», — написав він. І додав, що менш ніж 1% кадрового офіцерського складу армії кндр володіє російською мовою. «Це важливо розуміти, щоб аналізувати можливості залучення цих військових до дій армії РФ в майбутньому», — уточнив він.

Як повідомляли ЗМІ, північна Корея може відправити на війну в Україні від 10 до 100 тисяч військових для допомоги росії.

Експерти не дуже оптимістичні щодо спростування підмоги росії від північної Кореї. Бо кілька днів тому міністр оборони цієї диктаторської країни Кім Йонг Хен заявив, що кндр може відправити своїх військових воювати в Україну. 14 жовтня кремлівський диктатор Володимир Путін подав на розгляд держдуми проєкт закону про ратифікацію договору про стратегічне партнерство з північною Кореєю.

Аналітики припускають, що найманці можуть бути задіяні в тилу, не на лінії фронту. І тоді тилу російські військові зможуть переміститися на лінію фронту. ■

■ НА ФРОНТІ

До останнього будинку

Осінь негода може призупинити наступ рашистів, тому вони кидають усі сили на захоплення нових територій

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Московські військові блогери влаштували нечуване «победобесіє» в ефірі всіх пропагандистських каналів росії. Якщо вірити їхній інформації, орки невпинно просуваються по всій лінії фронту і навіть відвоювали 46 відсотків територій, зайнятих ЗСУ на Курщині.

Частина цих даних американський Інститут вивчення війни не підтверджує, хоча факт посиленого наступу з усіх флангів не заперечують і в Генштабі. Найчастіше наші військові відступають вже тоді, коли в місті, де точаться бої, не залишається жодного будинку, який міг би служити укриттям. Тобто орки продовжують знищувати українські населені пункти, називаючи цей процес «освобожденієм».

Загалом від початку доби 14 жовтня відбулося 189 бойових зіткнень. Особливо активно рашисти наступали на Курахівському, Покровському та Лиманському напрямках. Як повідомив Генштаб, українські захисники продовжують рішуче давати відсіч спробам противника просунутися в глибину нашої території, накрива-

ючи орків вогнем. У відповідь окупанти цього ж дня завдали 38 авіаударів, скинувши 67 КАБів, а також залучили для ураження понад 400 дронів-камікадзе та здійснили понад 2 тис. 250 обстрілів по позиціях наших військ. На Харківському напрямку противник двічі безуспішно штурмував позиції підрозділів ЗСУ в районі Тихого. Водночас авіація ворога завдала удару двома авіабомбами по населеному пункту Гарбузи.

Не виключено, що невдовзі бойові дії стануть ще запеклішими, оскільки днями путін вніс на ратифікацію в державну думу договір про військовий союз із кндр. Стало очевидним, що Москва остаточно перетворює своє замасковане «СВО» на світову війну.

Якими конкретними діями відреагує Захід на цю суттєву метаморфозу, наразі сказати складно. Але, виходячи з реалій, НАТО у відповідь на активізацію «осі зла» навряд чи ухвалить рішення ввести свій контингент в Україну.

«Знову ж таки, як реагувати? — прокоментував ситуацію військовий аналітик Петро Черник в ефірі каналу «Сейчас». — Ну що, Амери-

ка завдасть ракетно-бомбового удару по Північній Кореї? Ні, не завдасть. Єдиний можливий сценарій, — це підняття шлюзів для забезпечення нас зброєю, щоб той самий F-16 (за номенклатурою може мати 105 одиниць зброї) нарешті був насичений далекобійними ракетами і важкими бомбами».

Реакція Заходу теж з'явилася. Генеральний секретар НАТО Марк Рютте повідомив, що Північноатлантичний блок не боїться російських погроз та продовжить надавати Україні допомогу. «Послання (російському диктатору путіну) полягає в тому, що ми зробимо все необхідне для того, аби він не досягнув свого й Україна здобула перемогу».

За даними агентства Reuters, цю заяву Генсек зробив у понеділок, виступаючи в казармах американської бази Клей. Саме там розташована штаб-квартира нової місії, що отримала назву «Допомога НАТО у забезпеченні підготовки кадрів для України» (NSATU). Повідомляється, що ця структура поступово візьме на себе координацію західної військової допомоги Києву. ■

■ КІНО

Люди зі сталі

Фронтмен гурту «Мандри» Сергій Фоменко став режисером фільму про захисників Маріуполя

Марина КРИВДА

Війна триває і на фронті, й у наших серцях. І ми маємо боротися за кожного оборонця, який потрапив у російський полон, — доки всі не повернуться додому. Про все це розповідає документальний фільм «Люди зі сталі» (People of Steel), який нещодавно представляли в Києві на закритому показі в Українському домі.

У фільмі йдеться про героїчну оборону Маріуполя у війні, яку росія розпочала проти нашої держави ще 2014 року. Тоді Маріуполь відстояли і місто почало розквітати на очах. Це була візитівка Донбасу, що дуже розлучувало ворога з-за «поребрика».

Спеціально для фільму український художник Матвій Вайсберг створив графічну серію малюнків «Хроніки війни». Є там ілюстрації про Маріуполь та «Азовсталь» й інших митців, а також Катерини Прокопенко — дружини командира.

Із 24 лютого 2022 року в повномасштабний період російсько-української війни розпочалася 86-денна оборона Маріуполя. Тримали її мужні оборонці «Азовсталь». Ці дні дали резерв часу для ЗСУ й можливість дати гідну відсіч окупантам на інших напрямках ціною життів

Презентація фільму в Києві. Сергій Фоменко — у центрі.
Фото з fb-сторінки Evgeny Sosnovsky.

півтори тисячі наших воїнів і близько 100 тисяч мешканців міста, йдеться у фільмі.

Тоді п'ять тисяч українських воїнів протистояли 20-тисячній армії окупантів і знищили 6,5 тисячі орків. А після тих 86 героїчних днів були полон за наказом командирів для збереження життів і теракт в Оленівці, де перебували українські бранці, понад пів сотні яких загинули.

Далі — боротьба за повернення «азовців» з російського полону. Тож нині, як зазначив музикант, фронтмен гурту «Мандри» і режисер цього фільму Сергій Фоменко, головна місія «Людей зі сталі» — звільнити захисників. Це фільм стратегічного значення. Його треба показувати, аби тема пройшла через душі багатьох глядачів.

До речі, як зауважила голова Асоціації захисників «Азовсталь» Катерина Прокопенко, дружина командира Дениса Прокопенка, досі на державному рівні не встановлено День пам'яті загиблих у Оленівці. Пані Катерина також розповіла, що достукатися до міжнародних організацій, таких як Червоний Хрест, ОБСЄ чи ООН, фактично неможливо. Так, зустрічі відбуваються, але вони переважно для галочки, аби виставити пост у соцмережі та поспівчувати, і дуже мала кількість зацікавле-

них, зауважує Катерина, щось робити конкретно.

Сергій Фоменко каже: «Війна за Україну, битва за Маріуполь, історія людей цієї битви — це героїчна, страшна, надихаюча і болюча тема водночас. «Люди зі сталі» — це про дух, відповідальність, чесність і правду. І цю правду — про російські військові злочини в Україні, про героїзм і мужність наших людей — «Людей зі сталі» — мають бачити і чути люди в усьому світі! Щоб кожен день тримати фокус уваги на Україні, щоб зробити все можливе і неможливе для звільнення з пекла полону наших героїв».

Робота над фільмом почалася в грудні 2022-го, завершилася наприкінці червня нинішнього року. У липні-серпні в межах комплексного проєкту «Культура vs війна» відбулися покази стрічки в Франції, Іспанії та Польщі. У Страсбурзі її подивилися представники десятків країн світу.

«Люди зі сталі» стали першим фільмом документального авторського циклу «Між світлом і злом». Натепер уже відзнятий і частково змонтований матеріал «Маріупольського щоденника» про події по інший бік азовстальських стін, у самому місті. Також збирають матеріал до ще двох фільмів. ■

Свдокія ФЕЩЕНКО

Ми засіяли «Хазяїн 2», — написав на своїй сторінці у фейсбуці в березні актор Богдан Бенюк. Й ось зійшло: 13 жовтня відбулася прем'єра телевізійного фільму «Хазяїн 2. На своїй землі». Глядачі тепер мають змогу дивитися другу частину осучасненої історії харизматичного Терентія Пузиря, образ якого у своєму часі описав класик української літератури Іван Карпенко-Карий.

За сюжетом другої частини, головний герой опиняється під окупацією після 24 лютого 2022 року, російські загарбники перетворюють його агрофірму на свою військову базу. Оскільки терор окупантів з РФ набирає шалених обертів, Терентія змушують робити складний вибір — пристосовуватися в надії на власне виживання чи діяти заради порятунку всієї громади.

Напередодні одними з перших побачили нову кінороботу третій президент України Віктор Ющенко з дружиною Катериною, акторка Олесь Жураківська, телеведучі Костянтин Грубич та Соломія Вітвіцька. «Побачене пройняло, зрозуміло, змусило згадати свій досвід перших післяокупаційних місяців на Київщині», — написав Костянтин Грубич. — Не бачивши першого сезону серіалу, можна починати з другої, бо сприймається як окрема історія, в якій усе зрозуміло. Перед очима оживає певчорк у мінорних тонах, де з різних клаптиків-доль-характерів мешканців одного українського села неподалік недружнього кордону складається цілісна картина

■ ПРЕМ'ЄРА

Пузир перехитрив рашистів

Фільм «Хазяїн 2. На своїй землі» одним із перших подивився третій президент Віктор Ющенко

Віктор Ющенко і Богдан Бенюк на допрем'єрному показі «Хазяїна 2». Фото надане пресслужбою «1+1 Україна».

на перших днях повномасштабного вторгнення росії на нашу землю.

Метаморфози з головним героєм і його найближчими родичами відбуваються на тлі коротких сцен з іншими односельцями. Місцевий «олігарх» умить стає безпомічним і безпорадним, влада і гроші, до яких він звик, втрапили свою силу. Залишилося лише почуття гідності і стрижень відповідальності за родину, за підлеглих, за свою землю врешті».

На одному знімальному майданчику знову зустрілися зіркові Богдан Бенюк, Віктор Жданов, Ольга Сумська. Також у продовженні історії про Терентія Пузиря задіяні Валентина Сергєєва, Катерина Алексєєва, Ілля Пономаренко.

«24 лютого 2022 року аб-

солютно кардинально змінило всіх нас. На захист нашої Батьківщини стали не тільки Збройні сили України, а й ті, хто працює на нашій українській землі. І не має значення, це тракторист чи власник агрофірми. Наш Хазяїн постає перед вибором, коли весь його світ окупувають окупанти. Я думаю, Карпенко-Карий точно хотів би побачити свого персонажа в умовах боротьби за свободу і незалежності нашої рідної землі», — прокоментував Богдан Бенюк, якого за виконання головної ролі у «Хазяїні 2» встигли охрестити епічним героєм нашого часу, в якому видно силу, страх, любов, рішучість, готовність піти на смерть заради родини й односельців.

Над виробництвом те-

левізійного фільму працювала «Основа Фільм Продакшн». Проект реалізовано за підтримки USAID.

Автори сценарію — Тарас Антипович, Валентина Руденко, Тарас Ткаченко. Режисери — Тарас Ткаченко та Заза Буадзе. Продюсери — Вікторія Горенштейн та Тетяна Куц. Вони акцентують, що контент є однією з форм зброї в інформаційній війні. Керівник програми USAID Агро Сергій Кубах, який був залучений до роботи над сценарієм, зазначив, що фільм привертає увагу до українських аграріїв.

Один з них, хто був серед гостей допрем'єрного показу, але відмовився називатися, пережив окупацію, зазначив, що команді фільму вдалось передати події перших місяців війни на окупованій території. «Я дивився і згадував Усе це, — прокоментував чоловік. — Воно так і було. Росіяни заїхали на БТРах, я їх побачив — і серце наче завмерло. На фермі стояла їхня танкова бригада. Ми давали наводку, щоб били по ній. Це було дуже емоційно, і я знову все пережив».

Показують «Хазяїна 2» на телеканалі «1+1 Україна» та на платформі кіно та телебачення Київстар ТВ — ексклюзивному діджитал-трансляторі цього телевізійного фільму. ■

■ СИМВОЛИ

Калина бадьорить

Голосом Андрія Хливнюка співає мініскульптура у Черкасах

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах на площі біля міської ради відкрили вуличну мініскульптуру «Калина». Вона виконана з бронзи та граніту і має музичний супровід відомої української пісні «Ой у лузі червона калина», яку співає черкашанин, фронтмен гурту «Бумбокс» Андрій Хливнюк, який із перших днів повномасштабної російсько-української війни вступив до територіальної оборони, а минулого року став командиром групи аеророзвідки.

За словами заступниці міського голови Черкас Анастасії Чубінох, скульптура «Калина» стане об'єднуючим символом для всіх жителів краю. Вона нагадуватиме про незламний дух нашого народу та мужність тих, хто захищає Україну. Артоб'єкт був створений завдяки фінансовій підтримці з міської програми надання стипендій для реалізації проєктів у галузі культури.

«Мистецтво є невід'ємною частиною нашого життя навіть у найскладніші часи. Воно об'єднує нас і дає надію. І ця скульптура символізує співочу калину. Йдеться про увічнення цієї пісні, яку на початку повномасштабного вторгнення заспівав наш земляк Андрій Хливнюк», — каже автор скульптури Владислав Димйон.

Робота є унікальною не лише за своїм художнім виконанням, а й завдяки інтеграції музичного супроводу, що робить її першою подібною скульптурою в Черкасах. Звуки музики додають іще більшої емоційної глибини символу. Бо ж пісня «Ой у лузі червона калина» під час повномасштабної війни стала гімном українського опору, а до того була однією з улюблених у колі шістдесятників. Тож це все є не лише частиною нашої історії, а й символом незламності та віри у Перемогу. ■

■ СТОЛИЦЯ

Кола Сільваші

Завершується перша музейна ретроспектива абстракціоніста з портретом Тетяни Яблонської і зневодненим артпростором

Валентина САМЧЕНКО

Усе менше днів залишається до завершення виставки «Кола Сільваші» в Українському домі в Києві — 27 жовтня. Загалом велика музейна ретроспектива одного зі знакових сучасних українських художників — практика і теоретика, учня Тетяни Яблонської — представляє на п'яти поверхах роботи 99 авторів.

Цей вернісаж, який працює з 13 вересня, вже засвідчив, що не варто відкладати щось на пізніше. Чаруючий синій об'єкт-«озеро» у вхідній зоні, який відсилає до інсталяції Тіберія Сільваші та Леона Тарасевича у проєкті «Маларство» 2000 року і вразив відвідувачів виставки на відкритті, через кілька тижнів зневоднився у прямому значенні. І це наближає виставку до життєвих реалій: все тече, все міняється.

Кругла форма тепер водоїмища без води в Українському домі відрізняється від початкової квадратної, яку представляли у Центрі сучасного мистецтва при Києво-Могилянській академії. Наскрізне нашарування кіл поверхів Українського дому теж додає філософських підтекстів і дає можливість споглядати роботи та загалом творчість Тіберія Сільваші у різних ракурсах.

Однак глибокий синій колір залишається одним з найупізнаваніших у роботах 77-річного метра-художника. Віднедавна існує такий авторський — Szilvashi Blue. А журналісти називають Тіберія Сільваші імператором синього кольору.

Художник народився в Мукачевому. Його роботи зберігаються в музеях Мюнхена, Відня, Нью-Джерсі, Запоріжжя, Харкова, Ужгорода, Києва, а також у приватних колекціях по всій Європі й США. Тіберій Сільваші є ключовою фігурою української абстрактної школи та представником мистецького руху «Нова хвиля». Живе та працює в Києві. Заглянути в його майстерні різних років можна у «Коллах Сільваші».

Перша музейна ретроспектива Тіберія Сільваші представляє його практики у розвитку: в різних контекстах, медіа та з проєктами, що змінювалися або не були реалізовані. Кураторами та кураторками цього проєкту Українського музею сучасного мистецтва (УМСА) стали Лідія Аполлонова, Ольга Балашова, Анна-Марія Кучеренко, Борис Філоненко та Ярослав Футимський.

На запитання, чому він займається саме живописом, Тіберій Сільваші відповідає, що це його спосіб мислити і відчувати, створювати гармонію зі світом, у якому людина приречена на екзистенційну самотність. Значна частина творчості художника — нефігуративне мистецтво, хронореалізм, практики від монохромів до просторових об'єктів.

Тіберій Сільваші працює в напрямі нового абстрактного мистецтва. Одним з останніх його фігуративних творів став портрет Тетяни Яблонської, створений 1987 року. Ця робота представлена у виставці поряд з портретом

Тіберій Сільваші і Тетяна Яблонська. Архівне фото з експозиції виставки.

Тіберія Сільваші, який написала трохи раніше його наставниця. Лауреатом Шевченківської премії художник став у 2022 році за інсталяцію «Крила», що з'явилась у просторі храму — Музею Пінзеля у Львові — у межах кураторського проєкту Павла Гудімова кількома роками раніше (після першого звертання до символічного образу в 2008-му).

Для ґрунтовнішого ознайомлення з текстами художника у «Коллах Сільваші» є простір для читання з вибраними виданнями. А ще представлені у вітринах архівні світлини, слайди, газетні публікації, ескізи, які наближають до практик лицаря українського синього кольору Тіберія Сільваші, що доповнює його золотавими «Крилами». І в період повномасштабної російсько-української війни це виразний збірний символ. ■

■ ОБВА!

Мрії збуваються

Житель Сміли в 71 рік отримав посвідчення водія категорії А

Людмила НІКІТЕНКО

Для навчання не існує вікових обмежень. Вислів «учитись ніколи не пізно» підтвердив 71-річний житель черкаського міста Сміла — пан Станіслав. Як повідомили «УМ» у сервісному центрі МВС, перед тим на свій ювілейний день народження чоловік отримав від дітей подарунок, про який давно мріяв, — новенький мотоцикл Mustang. Тож не роздумуючи, зателефонував до місцевої автошколи та записався на навчання.

Теоретичну частину іспиту в сервісному центрі МВС Черкас пан Станіслав здав із першої спроби. А недавно з таким же результатом склав і практичний іспит.

У свої 71 чоловік активний, бадьорий, веселий, упевнений у собі. Вік не перешкода, щоб навчитися водити, головне — бажання, впевненість і завзятість при досягненні своєї мети, розповіли в сервісному центрі МВС.

Приклад сміянина пана Станіслава доводить, що для рішучих і вмотивованих дій не існує вікових перешкод. Існують лише дві перепони: медична комісія, яка за низькою обмежень може не допустити до водіння, і непереборний власний сумнів у можливості навчитися керувати транспортом. ■

ТАКІ РОЗРАХУНКИ

«План миру» завис до виборів у США

Курська операція не внесла змін у стратегію Перемоги

Тетяна ПАРХОМЧУК

Велика прощальна гастроль американського лідера Джо Байдена, який зберіг Україну і залишається відданим її майбутньому, включає низку задач. Чи можливий «Рамштайн» без президента США? Здавалось, ні. Він йому потрібен як політику, який хоче пройти між краплями дощу і залишитись сухим. І як верховному головнокомандувачу нератифікованого воєнного альянсу західних демократій. Однак нещодавно з'явилась інформація, що призначений на 12 жовтня «Рамштайн», котрий відклали нібито через потужний ураган у США, що не дозволило чинному президенту покинути країну, перенесли на час після президентських виборів у Штатах. А тим часом британська щоденна ділова газета «Файненшл Таймс» (FT) зірвала бурю обговорень на різних континентах повідомленням, що українська влада та її союзники негласно погодили умови переговорів з путіним.

Німецька модель миру

Спочатку «проколовся» президент Володимир Зеленський. Він натякнув, що з правителем росії, чи його «лейтенантами», ведуться переговори онлайн і навіть офлайн. Опоненти почали йому дорікати, сіючи нездорову паніку. Президент запевнив, що план перемоги й план миру — «в одному флаконі» — і ніякої зради та територіальних поступок.

По суті, FT видала інсайд, що Зеленський і європейські лідери погодили позиції про припинення бойових дій в Україні, які мають стати основою майбутніх переговорів між Києвом та Москвою.

Про повну втрату Україною захоплених рф територій не йдеться, мовляв, надалі вони можуть бути повернуті шляхом якихось чаклунських переговорів. Чи дипломатії магів.

Досвід показує, що це питання може бути розтягнутим на 10-20-30 років. Захід пропонує Києву в обмін на припинення бойових дій гарантії за моделлю ФРН—НДР, коли наприкінці Другої світової війни західну Німеччину прийняли в НАТО. Саме з дозволу Москви.

Умови по полицях — без компенсацій

У домовленостях, про які пересічним українцям узагалі нічого не відомо, як не було зрозуміло й про зміст Стамбульських угод, передбачено, що Україна якимось чином має визначити свої захищені кордони. Що таке «захищені кордони» — незрозуміло. Також Київ має відвести від них війська. Неясно, чи зробить це росія й на яку відстань. Чи йдеться про «санітарну зону» аж до Харкова, на чому наполягає путін?

Також є намір закріпити письмово в майбутньому договорі рф відмову від розміщення на своїй території ядерної зброї. Питання, чи може Україна розташовувати бази НАТО і мати воєнний завершений ядерний цикл виробництва, наприклад, ядерного палива для своїх АЕС, — залишилось відкритим.

Чорним по білому тут також прописано, що за умови вступу в дію цієї німецької моделі як основи припинення війни на неокуповану та суверенну територію України, якщо її приймуть в альянс, поширюватиметься п'ята стаття блоку про взаємний захист.

Проте жодних шансів, що угоду прочитають не так, як гарантії безпеки в Будапештському меморандумі, немає. У війні з ядерною державою стратегії протидії їй досі не існує.

Ще не менш важливе питання для українців: жодного натяку на репарації та компенсації росії за неймовірні матеріальні й людські втрати, як і про відповідальність воєнних злочинців та винних у злочинах проти людяності, — немає.

Парад мирних планів

Вочевидь, президент США Джо Байден і його західні партнери практично дійшли висновку, що обмін територіями на членство в НАТО залишається чи не єдиним варіантом завершення війни. При тому, що від 72% до 83% українців готові накласти на подібні пропозиції вето.

Це абсолютно протилежна стратегія щодо Ізраїлю, який припинив розмови про будь-які мирні переговори та тери-

торіальні гарантії для своїх агресивних союзників.

Але нам треба охолодитись і подивитись на наші можливості тверезо, опираючись на логіку, а не на понти. Україна, швидше, в статусі Палестини, хоч терористом і агресором є росія.

З цим планом на «Рамштайн» і мали прибути Байден та Зеленський.

Незрозуміло, що мають вколоти путіну, аби він на нього погодився. Бо, за його версією, він почав війну в Україні з НАТО, аби ні за яких варіантів не допустити її вступу до альянсу. І хоча ще у вересні 2022 року Зеленський направив заявку про вступ до воєнного блоку, в травні вже цього року канцлер ФРН Олаф Шольц із притаманною йому посмішкою переконував, що найближчі 30 років України в НАТО не буде.

А італійська газета La Repubblica написала, що спадкоємець Ангели Мер-

Проблема України ще й у тому, що у Володимира Зеленського закінчується час ухвалення слабких рішень. Для зміни ситуації потрібен потужний національний консенсус, але він поволі розчиняється у політичний і воєнний невизначеності.

кель готує свій мирний план, що передбачає передачу росії українських територій, але без членства в НАТО. З цього приводу він нібито вже давно розмірковує над дзвінком до путіна.

Товкти воду в ступі

Спочатку МЗС України назвало публікацію «Файненшл Таймс» провокацією. Потім президент Володимир Зеленський загальними фразами артикулював: «Гарантувати Україні надійний мир і тривалу безпеку можливо винятково на основі міжнародного права і без будь-якої торгівлі суверенітетом чи територіями. Саме так, як передбачено формулою миру».

Набір чергових, кон'юнктурних фраз. У поясненні немає головного — точних формулювань реального погляду на ситуацію, на наші обмежені можливості та чималі спроможності агресора.

Вигрібати всіх до одного українців на боротьбу з орками, спустошувати й знекровлювати тил та відправляти на фронт увесь генофонд нації, без належної підготовки, з реальними, несумісними з полем бою хворобами — це також діяти на догоду кремлю. І для цього великого розуму не треба.

Без сумніву, Володимир Зеленський знає, як треба закінчити війну, напевне, саме тому він наполягає на якомусь секретному плані перемоги, який і приведе до миру.

Жодне американське видання не змогло його отримати й оприлюднити. Відомо, зі слів президента Зеленського, що він «із п'яти пунктів: чотири основні, а один виконуватиметься вже після закінчення війни».

Інноваційний і мудрий офіс президента милостиво готовий представити його українцям колись і частково. Можливо, тому, що в ньому є якась особлива секретна енергія, що втратить свою силу до запуску плану.

Що Байден пообіцяє Зеленському?

Водночас президент заявив, що він готує цей план на «прийняття Рамштайном»: «для усіх партнерів України». Але не сталося. Поки що.

А тим часом путін оприлюднив умову для мирних переговорів — повний вихід ЗСУ з Донецької, Луганської, Запорізької й Херсонської областей. Це лише перша частина його шорт-листа. Скільки в ньому може бути ще вимог — неважко здогадатися.

Проблема України ще й у тому, що у Володимира Зеленського закінчується час ухвалення слабких рішень. Хоч би як його креативні політтехнологи та невеличка команда намагалися створювати переконливі «кліпи» про цілеспрямованість і стратегічну визначеність воєнної, зовнішньої та внутрішньої політики, підтримувати такий курс буде все складніше.

Можливо, певний результат принесе перезавантаження влади в умовах воєнного стану. На цьому, а саме на українських виборах 2025 року, наполягають західні партнери. Низка воюючих країн проходила подібні сценарії. Однак для цього потрібен потужний національний консенсус, який поволі розчиняється у політичний і воєнний невизначеності.

Або... переговори з росією під гарантії союзників. Воєнні, економічні й політичні.

Сподівання на повалення путіна через внутрішню російську кризу марні, як і на непомірне виснаження російської воєнної машини, що очевидно.

У 2025 році, за даними Bloomberg, воєнні витрати росії зростуть на 27% і становитимуть понад 40% усіх витрат. Це 32,5% загальних витрат федеральної скарбниці — 41,47 трильйона рублів.

Прямі витрати на війну — 13,5 трильйона рублів, або 6,3% ВВП. Ще близько 12 трильйонів — секретні статті бюджету. Це приблизно 240 млрд доларів, на які в Україні має бути адекватна відповідь. Причому подібні витрати росія планує у 2026—2027 роках.

Це демонстративний виклик західним союзникам, які не впевнені в собі й не готові нарощувати фінансування війни проти росії.

Питання питань

Чи може реально Україна добитися якщо не прямої воєнної перемоги, то створення ситуації неможливості продовження війни росії безпосередньо в

Україні? Це головне з найголовніших питань, на котрі ніхто не наважується і не може дати відповіді.

Дороговартісна Курська операція, яка повністю поглинула Генштаб, не внесла жодних змін у стратегію Перемоги. Навпаки, росармія лише прискорила і після Авдіївки та дивної стерилізації Генштабу Залужного росіяни захопили близько тисячі, якщо не більше, квадратних кілометрів, з десятками опорних міст і сіл, з добре укріпленою обороною.

Спалили Вовчанськ, узяли, здавалось би, неприступний, як Бахмут і Авдіївка, Вугледар. А тепер — за 17 км від Покровська розширюють наступальні дії на Запоріжжі.

Так, для завдання ударів по російських військах на окупованих територіях нам потрібно від союзників більше ударних безпілотників. Особливо зважаючи на те, що росія з іраном масштабно їх виробляють і використовують.

Водночас далекобійна зброя є не тільки фактором серйозного тиску на путіна, а й політичним чинником, який дозволяє глибше вмонтувати Захід у протидію Москві.

Прийде час, і якусь стратегію президент Зеленський, напевно, доповідалиме Байдену та союзникам. А хто ще, крім нього, може її згенерувати? Міністр оборони Руслан Умеров? Він далекий від воєнних стратегій, технологій війни й мистецтва управління нею. Головнокомандувачем ЗСУ Олександр Сирський? Він у шпатажі між Курськом і сходом України.

На відміну від Валерія Залужного, який не боявся виступити з фаховою позицією, Сирський звітує статистикою. Тож уся відповідальність — на президенті Зеленському, він демонструє, що готовий її брати на себе. Але війна не припиняється, не уповільнюється, а в 2024 році кількість ударів рф по мирних містах і селах України збільшилась у рази.

Водночас Джо Байден обіцяв до виборів зафіксувати план довгострокової фінансової підтримки України в декларації Вашингтонського саміту на 40 млрд доларів на 2025 рік. Передати «Рамштайн» під контроль НАТО, за пропозицією колишнього генсека Столтенберга, — як запобіжний захід на випадок перемоги Трампа.

Також не виключено, що президенту США вдасться відновити дискусію про створення окремого фонду НАТО з підтримки України обсягом 100 млрд доларів.

Теоретично у Байдена є шанс грюкнути дверима — піти на крок, який від нього не очікували, зламавши всі погані стереотипи про себе. Одночасно не дати Трампу скасувати його рішення, а Камалі Гарріс — залишити чіткішу дорожню карту в питаннях України. ■

Григорій ОМЕЛЬЧЕНКО, Герой України, генерал-лейтенант, почесний голова СОУ

Третій рік йде кровопролитна війна в центрі Європи, якій експерти дають різні визначення. Російсько-українська війна (вітчизняна). Третя світова, в якій беруть участь десятки країн світу. Цивілізаційна (між демократією і авторитаризмом, свободою і рабством). Війна між Творцем і Антихристом (Світлом і п'янкою, Добром і злом, Правдою і брехнею). Подібна війна другий рік палає на Близькому Сході між Іраном і Ізраїлем. Жертвами у цих війнах є демократичні, вільні країни Україна й Ізраїль. Агресори — авторитарні фашистські режими росії (путін), Ірану (хаменеї), Північної Кореї (ким чин ин), Білорусі (лукашенко). Підтримують воєнного злочинця путіна (на якого МКС видав ордер на арешт) і релігійного фанатика-фашиста хаменеї прем'єр-міністри Угорщини Орбан, Словаччини Фіцо, лідер комуністичного Китаю Сі Цзіньпін, президент Туреччини Ердоган і представник ватиканського престолу папа Франциск.

В обох війнах питання стоїть однозначно: бути чи не бути Україні й Ізраїлю незалежними державами. Це війни на ліквідацію української і єврейської державності і повне знищення українців і євреїв як етносу (геноцид/голокоств). Якщо лідери демократичного світу і країн-членів НАТО (особливо США) не розуміють цього, то вони або недалекі й ведуть політику умиротворення агресора, сповідуючи подвійні стандарти, або таємні партнери (союзники) диктаторів путіна і хаменеї. Третнього не дано!

Війна символів

У цьому дописі я хочу акцентувати вашу увагу на визначенні «російсько-української» війни з точки зору Вселенських (Космічних) Законів, їх символів і знаків, які управляють Світом і ведичних знань, отриманих від тибетського монаха Церіна (про нього я неодноразово згадував у своїх публікаціях).

Російсько-українська війна, в першу чергу, — це війна світоглядів земної цивілізації, які відображені у Вселенських символах. Це війна за майбутнє людства, яким йому бути — людяним чи варварським. Провідником світла в цій війні є Україна. Так визначено Творцем.

Починаючи з історично відомої битви при Курукшетрі п'ять тисяч років тому (3102 рік до н.е), закінчилась «світла» епоха в історії людства і почалася «темна».

З припиненням існування давньої цивілізації сонячних аріїв (пращурів русинів-українців) людство потерпіло найбільшу духовну катастрофу і практично повністю втратило уявлення про вічне життя Душі, про божественне походження людини, її місію на планеті Земля і зв'язок зі Всесвітом.

Настала «темна» матеріалістична (споживацька) ера паразитів, ера бездуховності, невігласства, брехні, маніпуляцій і подвійних стандартів. Цивілізація занурилася у п'янку.

Найбільше втрат і жорстоких випробувань в темні планетарні часи випало на долю представників духовного центру сонячної цивілізації, нащадків аріїв — українців.

Останнє тисячоліття, як найтемніша ніч перед світанком, було найважчим: колонізація України, світові війни, геноциди, голодомори, репресії, депортації кривавим валом пронесли українську землю.

Розв'язана гітлером і сталінінм Друга світова війна забрала життя понад 71 мільйона людей (військових і цивільних), з них українців 14 млн або 20% від загальносвітових людських втрат або 46% від загальних людських втрат колишнього Радянського Союзу. Втрати українців є найбільші і не порівнянні з втратами інших країн і народів у цій війні.

Тоталітарний більшовицький комуністичний режим організував штучний голод в Україні в 1921—1922 роках, яким знищив 3,5 млн українців. Організований сталінінм Голодомор-геноцид в Україні в 1932—1933 роках забрав життя 10,5 млн українців, з них 4 млн дітей.

Від штучного голоду в 1946—1947 роках померло 1,5 млн українців. Усього трьома штучними голодоморами було знищено понад 15 млн українців.

У 30-х роках минуло століття була розстріляна майже вся українська інтелігенція, сліпі кобзарі, їх поводити і священнослужителі.

Друга світова війна, сталінські репресії і три голодомори забрали життя майже 30 млн українців. Про це я говорив у своїх виступах в ООН, ПАРС і на міжнародних форумах. Неодноразово публікував ці страшні дані у ЗМІ.

Вітчизняна війна з фашистською московією вже забрала життя понад 200 тисяч українців (військових і цивільних), серед них понад дві тисячі вбитих і поранених дітей). Україна стала руїною.

Представники сатанинської демонічної і паразитичної цивілізації московити (москалі) перетворили Україну в колонію на понад 350 років, викачуючи з неї не тільки природні і матеріальні, але й духовні, інтелектуальні багатства. Але вищим проявом намагання знищити Україну — країну Сонця була світоглядна війна у формі ВІЙНИ СИМВОЛІВ, адже символ — це сконцентрована енергія.

Так жовто-блакитні кольори, які були символами наших пращурів аріїв і символізували Київську Державу, були замінені на «перевернутий» Державний прапор, із розрахунком на те, що за Космічним законом зазнає це призведе до розпаду України, втрати нею територій і незалежності (те, що відбувається сьогодні).

На офіційному сайті СБУ було фото скульптури «Козака переможця», який списом вражає російського двоголового орла (герб РФ) на лапах дракона. Скульптура, яка була відкрита перед Днем Незалежності України у 2015 році перед входом у центральну будівлю СБУ (м. Київ), символізує Перемогу над алегоричним образом зла (росією).

На початку лютого 2020 року фото «Козака переможця» зникло з сайту СБУ. У відомстві, очолюваного тоді Іваном Бакановим, пояснили «фото зникло з сайту, бо зараз відбувається його технічне й дизайнерське оновлення, тому ніякої конспірології».

Так виглядала сторінка СБУ раніше

Новий сайт СБУ був запущений у березні 2020 року. Проте фото «Козака переможця» на сайті не поновили до цього часу. У що була перетворена СБУ за часів

ЗНАКИ

Остання війна московії

Сатанинські символи імперії потрібно знищити у 2024 році у визначені дати і час

Розпад російської імперії.

керівництва нею лейтенантом Бакановим загально відомо — резидентуру-філіал ФСБ росії.

У жовтні 2016 року з'явилася нова емблема ГУР МО України, на якій зображена сова, яка тримає меч, що пронизує територію росії, яка виділена темним кольором на карті глобусу.

Зауважу, що символом російської військової розвідки (ГУ МО ЗС РФ — колишнє ГРУ) є «летюча миша», яку залюбки поїдає українська сова під час полювання.

Рашистські військові розвідники використовують лозунг колишнього ГРУ ГШ ЗС СРСР: «Вище нас тільки зірки». У нашій розвідці на емблемі написано «Мудрий панує над зірками». З появою нової емблеми ГУР МОУ в росії почалася істерія.

Після призначення начальником військової розвідки України Кирила Буданова на емблемі ГУР МОУ зникла карта росії, яку сова протикає мечем <https://gur.gov.ua/content/symbols.html>.

Сподіваюся, зрозуміли, яку енергію мають символи, якщо вони правильно визначені. Тому на диявола — хрест, а на ворога — меч! Називайте речі своїми іменами і вони приведуть до успіху і перемоги, — заповідали нам наші пращури арії-русини. Здобудемо Українську державу або загинемо у боротьбі за Неї! (заповідь українського націоналіста).

Ліквідація символу Сварги автоматично означає ліквідацію сонячної цивілізації. Це й намагався зробити представник «місячної темної» цивілізації, німецький фюрер гітлер, який займався чорною магією, окультизмом і велике значення надавав Космічним знакам та символам.

Нацист гітлер спаллював і перевернув найпотужніший символ Бога Сонця Сваргу — Свастику, щоб використати її на фашистських знаменах у війні проти всього Світу і встановити третій рейх.

Невипадково він напав на Радянський Союз 22 червня 1941 року в день найвищої сонячної активності, використовуючи перевернутий символ Сонцеруху.

22 червня о 4-й годині ранку найжорстокіші бомбардування були завдані саме по Києву, а

не по москві. Гітлер знав, що Україна — це сакральний центр сонячної цивілізації, символом якої є Сварга — Сонце. А символом московії, союзника гітлера у розв'язанні Другої світової війни, є символ місячного культу — «зірка», яка разом із серпом і молотом була зображенням на тлі земної кулі державного гербу радянського союзу (імперії зла) і символізувала комуністичний інтернаціональний терор для захоплення влади комуністами на п'яти континентах.

Московський фюрер путін — послідовник диктаторів сталіна і гітлера — окультист і символіст, що побудував храм сатани збройних сил московії, де зберігається кашкет адольфа гітлера.

«Карлик з темною душею», путін повторив бомбардування Києва на сході сонця о 4 ранку 24 лютого 2022 року, чим розпочав по суті Третю світову війну.

Сьогодні від долі України залежить майбутнє світу. Тому війна за Україну (країну Сонця РА) безпрецедентно гостра, рішуча і визначальна — бути чи не бути людству на планеті Земля. Проте ця війна для московії буде останньою. Імперія планетарного зла під кремлівськими сатанинськими «зірками», яка створена НЕ Творцем, а штучно, шляхом присвоєння чужого ім'я, захоплення чужих територій і поневолення багатьох етносів, зв'язавши їх ланцюгом «рузького язика», зникне, бо сходить Українське Сонце. Час настав. Для знищення московської імперії зла необхідно, щоб союзники перестали боятися московського фюрера путіна і поставили нам необхідну зброю для Перемоги.

Нашому поколінню випала така доля і така честь вирватися з темного минулого, пройшовши через страждання, жертвність і боротьбу, відчинити двері в розквітаюче пошаною і повагою всього світу майбутнє, провідником якого є Україна.

Через понад 5000 років після битви при Курукшетрі онуки Бога Сварога — українці перемагають п'янку і змінюють хід світової історії. Ми уже здобули ментальну і духовну Перемогу над «рузьким міром».

Прийшов час знищити сатанинські символи московської імперії і покінчити з нею раз і назавжди, забивши осини́й кілок в серце планетарного зла.

Московські сатанинські символи повинні бути знищені у 2024 році у дати і час, визначені Вселенськими Символами і законами Бумерангу і Карми. Координати для нанесення ракетно-бомбових ударів відомі.

Україна — Провідник майбутньої цивілізації

Якщо Зеленський набере силу мужності і прийме рішення про їх знищення, я повідомлю йому у які дати і час потрібно це зробити. Рішення за ним.

Пам'ятаймо заповідь наших пращурів аріїв-русинів: «Не відповідай добром на зло. Не покаране зло стає абсолютним. Зло повинно бути знищене!».

Гітлерівська нацистська Німеччина була розгромлена в 1945 році. Радянський Союз, як імперія зла, розвалився у 1991 році. Це неминуче чекає і правонаступницю СРСР — російську федерацію як планетарне зло. Кожна імперія, яку знає історія, пройшла цей шлях: народження — розквіт — занепад — смерть. На уламках імперії в муках народжувалися незалежні національні держави.

Сьогодні Українська нація рятує світ від ядерної пожежі, яку погрожує розпалити «божевільний» з ядерною кнопкою» путін. Ми вистіймо у війні з московським агресором і здобудемо Перемогу над путінським фашизмом. Перемога України над московською імперією зла прискорить її розпад в результаті національно-визвольних воєн поневолених народів. Україна буде для них взірцем у боротьбі за незалежність, волю і демократію. Ми є свідками остаточного краху російської імперії.

Майбутнє України — бути провідником нової цивілізації, духовним й інтелектуальним центром об'єднаної Європи від Ламаншу до Уралу, про що я неодноразово публікував у ЗМІ, починаючи з 2016 року.

Слава Україні та її захисникам і захисницям! ■

Ганна ЯРОШЕНКО

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Книжка болю

У Полтаві презентували видання «Жити попри все», де вміщені розповіді українок, які свідчать про злочини росіян

Презентація згаданої книжки, ініціатором створення якої є ГО «Східноукраїнський центр громадських ініціатив», що з 2014 року документує воєнні злочини агресора та злочини проти людяності, відбулася у приміщенні Полтавського академічного обласного театру ляльок. У ній 11 жінок різного віку та роду занять, які представляють різні регіони України, діляться пережитим травматичним досвідом російсько-української війни, що розпочалася 2014 року й переросла в повномасштабну війну 2022-го. Це свідчення з перших вуст про перебування в російському полоні, катування, життя в окупації, пов'язані з війною втрати рідних та близьких, сексуальне насильство рашистів, складну боротьбу за покарання винних. У презентації взяли участь три співавторки видання.

«Душею мій син завжди зі мною, він продовжує жити»

Розпочинається книга «Жити попри все» зі щемливої розповіді Сталіни Чубенко — колишньої вчительки з міста Краматорськ Донецької області, 16-річного сина якої наприкінці липня 2014 року затримали в місті Донецьк бойовики з бандформування «Керч», за однією з версій, через жовто-блакитну стрічку на рюкзаку, а потім за проукраїнську позицію жорстоко закатували й розстріляли. Майже місяць жінка розшукувала Степана. А дізнавшись про загибель сина, добилася відкриття окупантами карної справи щодо його вбивць. Через три роки в Україні їх заочно засудили до довічного ув'язнення. Після повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ родина Чубенків перебралася до Полтави. Тут пані Сталіна продовжує волонтерську діяльність, спрямовану на допомогу нашій армії, а також робить усе, що в її силах, аби зберегти пам'ять про сина.

«У цій книзі сконцентровано стільки болю, що читати її треба дозовано, — порадила вона під час презентації. — Я, скажімо, читала по три розповіді за день, але краще все ж читати по одній, бо це надзвичайно важко. Моя історія — про пошук і втрату сина Степанка. Часто доводиться чути, що я сильна жінка, адже мені вдалося пережити таке сильне горе й попри все продовжувати жити. Люди іноді говорять дивні речі, бажаючи підтримати. Як я змогла не з'їхати з глузду, не накласти на себе руки, не спитися, а жити далі? Щоб не зробити боляче тим, хто поряд і кому Стьопа дорогий, щоб зберегти пам'ять і в такий спосіб продовжити життя сина. Як це — почути, що твого сина розстріляли, і лишитися жити? Як це — дізнатися деталі про те, як знущалися над твоєю дитиною, і не збожеволіти? Як це — бути присутньою під час ексгумації синового тіла і не знепритомніти? Де я беру сили, щоб жити? У своїй оповіді вперше відкриваю душу, розказуючи про те, що відчувала під час пошуків і втрати сина. Так, я не одразу зрозуміла, що тіло — це лише фізична оболонка. А душею мій син завжди зі мною, я відчуваю його присутність — він продовжує жити».

«Так сталося, що випасти від старості зубам Стьопа не дали. Коли йому було 16 років, його передні зуби вибили істоти, які вирішили, що любити Україну — це злочин, — ділиться пекучими спогадами, які ви можете знайти у книзі, Сталіна Чубенко. — Я стою на дорозі до селища Горбачево-Михайлівка, недалеко від ворожого блокпоста. Була тут декілька разів: і сама, і з чоловіком. Тут нам погрозували зброєю, стріляли поверх голів, щоб ми зупинили пошуки й поїхали геть... Усе це було в липні-серпні. А зараз початок жовтня. Я зробила все, щоб мене взяли на ексгумацію й щоб вона відбулася. Чекаю того моменту, коли зможу спуститися з дороги вниз. Там може бути мій син. Мені сказали, що він там. Але мій мозок відмовляється в це вірити. Моя душа рветься від болю й відчаю, мое серце нічого

Після презентації кожен із присутніх міг отримати в подарунок книгу з написами та автографами трьох співавторок.

не відчуває й лише відстукує, мов годинник. Ні, там не мій син. У тій ямі немає нікого. А якщо і є, то це не він. Його не могли вбити. Усе що завгодно, але щоб убити... Навіщо? Тільки за те, що українець? Це якийсь жахливий сон. Загорнуто в брезент тіло. Зігнута в коліні нога. Зв'язані скотчем руки позаду, за спиною. Я не можу плакати, не можу кричати, мені перекрили кисень... Це не може бути правдою. Це не мій син! І — це мій син! Точніше, все, що залишилося від веселого, мужнього, доброго, спортивного хлопця, який так важко прийшов у цей світ і ще важче пішов із нього».

«Усіх нас, співавторок, об'єднує не проста доля, — підсумувала свій виступ пані Сталіна. — І героїні всіх цих історій знаходять у собі сили жити далі. Мені сподобалися слова колишньої жительки Донецька Олени Німаніхіної, яка після його окупації перебралася до рідного міста Українськ, а потім евакуювалася в Молдову: «Твердо знаю, що я українка. І не асоціюю себе з жодним із псевдоутворень. Розумію, що моя ненависть надовго... і що хороших росіян не існує». Це роздуми про те, що болить кожному з нас. Переконана, що непокаране зло повертається. Те зло, свідками якого ми стали 2014 року на Донбасі, тепер поширилося на всю Україну. На жаль, тоді ми не змогли його зупинити».

Не пішла на угоду зі своєю совістю — відмовилася від співпраці з ворогом

Усе життя Тетяни Товстокори пов'язане з рідним селом Яковенкове, що на Харківщині. Здобувши в Харківському університеті фах учителя української мови та літератури, вона повернулася до своєї школи, де спершу працювала педагогом. А 2010-го стала директором навчального закладу.

«Коли розпочинався цей проект, ми, всі співавторки, зібралися разом. І коли кожна з нас розповідала свою іс-

торію, було стільки сліз, — пригадала пані Тетяна. — Дуже вдячні ініціаторам створення цієї книги, у якій показана доля багатостраждальної України. Ми розказуємо світу, хто такі ук-

раїнці, і доносимо правду, що чинить на нашій землі клята русня. Насправді дуже важливо, щоб хтось тебе почув. Моя історія — про життя в окупації, що тривала пів року».

Авторки оповідей (зліва праворуч) Сталіна Чубенко, Тетяна Товстокора, Марина Супрун та представниця ГО «Східноукраїнський центр громадських ініціатив» Надія Нестеренко під час презентації книжки «Жити попри все».

Уже 26 лютого 2022 року колони російської військової техніки в'їхали до села Яковенкове. І з кожним наступним днем, за словами Тетяни Товстокори, ставало все гірше. Холодний погриб, по суті, став домівкою для їхньої родини: у ньому ховалися від щоденних обстрілів. Десь через три тижні зникли електрика, зв'язок, у магазинах стало порожньо. Та навіть під час окупації Тетяна Товстокора та її колеги навчали своїх учнів за українською шкільною програмою, як вона говорить, по хатах.

«Ми вирішили, що якось виживатимемо, — продовжує свою розповідь пані Тетяна. — У червні до нас додому приїхали двоє військових. Просять, щоб перейшла на російську. Я їм сказала, що не вмію говорити російською, так і відповідала українською. Уже в серпні росіяни запустили «нову» школу. На співпрацю з ними погодилася одна переселенка з Донецької області: стала директором. А вчителів не було. Тому нас із колегами змушували працювати, однак ми відмовилися. Я весь час говорила: ми вчили дітей любити Україну, а тепер маємо «перефарбуватися» й закликати любити росію? Та ні, такого ніколи не буде! Через це мене примусово забрали з дому й повезли до міста Балаклія. Із мішком на голові поведи до камери. Там було дуже жарко, допікала спрага, а води не було. Їсти давали якусь баланду. Коли я не повернулася додому, мій чоловік почав мене розшукувати. Тоді хтось і сказав йому, що я в підвалі через те, що не хочу коритися новій владі. На четвертий день чоловік передав мені в камеру букет троянд і торбинку з іще теплою їжею. У другій половині дня знову наділи мішок на голову, посадили до автомашини. За кермом, здається, був той самий військовий кавказької національності, який забрав мене з дому. Говорить, що дає 5 хвилин на збори, а далі — «на свою Україну»: «Дойдеш — будеш празнувати свій второй день рожденія». За збігом обставин наступного дня якраз були мої іменини. Прощаємося з чоловіком, сльози затуманюють очі. Мимоволі думаю: невже все це і справді з нами відбувається? Привезли мене знов до поліції. Цього разу дали зразок тексту — я і дві співкамерниці мали хвалити на камеру їхню «доблестную армію» і «режим путина», запевняти, що «мы их все время ждали». Мені з горем пополам вдалося видавити із себе ці слова з третього разу. Після цього вкотре наділи мішок на голову, посадили до автівки й вивезли до їхнього блокпосту. Відстань між їхнім і нашим блокпостами — близько двох кілометрів. Росіяни несподівано відкрили вогонь. Тож отой шлях ми долали 4-5 годин, аж поки не дійшли до підконтрольної Україні території. Наші військові вказали на бліндаж, де можна сховатися. І тут знов почався такий обстріл! Снаряди рвалися поряд, на голову сипалася глина. От тоді й згадалися слова того кавказця: «Если дойдеш...».

Коли під час наступальної операції наші війська визволили село Яковенкове, Тетяна Товстокора повернулася додому. Уперше у своєму житті вона з гордістю везла із собою наш національний стяг. Той прапор підняли

разом зі шкільним колективом, і він майорів на подвір'ї навчального закладу.

«Зараз не лише займаємося освітнім процесом, а й допомагаємо ЗСУ: плетемо маскувальні сітки, донатимо, перемо одяг військових, готуємо для них смаколики, бо фронт зовсім поряд. Дехто з тих, хто погодився працювати за окупаційної влади, не вважає себе винним: мовляв, того вимагали обставини. Але я не пішла на угоду зі своєю совістю й пишаюся всім нашим педагогічним колективом, який відмовився від співпраці з ворогом. І тепер вважаю своєю місією розказувати правду про справжню сутність росіян, аби ні в кого не лишалося ані найменших ілюзій про «великий російський народ». До того ж світ має знати, якою ціною ми здобуваємо незалежність», — зазначає пані Тетяна.

«Найстрашніше з того, що закарбувалося в пам'яті, — це коли в підвалі через задуху помирили люди»

Наймолодшій співавторці видання «Жити попри все» Марині Супрун — 18 років. Дівчина, яка нині опановує фах телерадіоведучої в Київському університеті культури, зізнається: «Коли тримаю в руках книжку, співавторкою якою я є, це так дивно. Причому ця книга не фантастична, не романтична, це історичний документ, свідчення про війну. На жаль, у 18 років мені довелося писати про російський полон. Ця книжка не для того, щоб пожалітися, а для того, щоб не тільки нинішні, а й прийдешні покоління пам'ятали, хто наш ворог».

Історія Марини Супрун про те, як 2022 року всіх 367 жителів її села Ягідне Чернігівської області, у якому всього 5 вулиць, російські окупанти запроторили до шкільного підвалу, де селяни провели цілий місяць. Оскільки в приміщенні самої школи загарбники облаштували свій штаб, Марина припускає, що вона та її односельці стали для них живим читом.

«І тому нас вряди-годи випускали на подвір'я. Зранку ми могли вийти в туалет, але тільки одночасно по троє осіб. Для справляння нужди в інший час мали відро, та росіяни не завжди дозволяли їх виносити, — описує деталі дівчина. — Загалом рятувалися, як могли. У підвалі було дуже тісно — на одну людину припадало десь пів квадратного метра площі. Дорослі, в основному, спали сидячи (і коли вони вийшли з підвалу, ноги в них були, як колони). Тільки для дітей чоловіки забрали з дитсадка ліжечка і зробили з них двоярусні, щоб ті займали якомога менше місця. Старші діти (поміж них і я, тоді 16-річна школярка) спали внизу, як пишу в книзі, у формі морського коника. Дорослі одразу згуртувалися й вирішили облаштувати біля підвалу «пекельну кухню»: розпалювали два багаття й готувати на них якісь нехитрі страви. Кацапи підкидали нам армійські сухі пайки, в основному прострочені (продукти в них часто були цвілими), або ж віддавали, скажімо, макарони з «гуманітарки», на які пролилася солярка. І наші жінки (серед них і моя мама) примудрялися з нічого приготувати щось, що було б іще й смачним. У

результаті ми мали десь по пів склянки супу на день, але то була їжа. І коли росіяни взагалі не випускали нікого з підвалу, наші кухарі просили дозволу закип'ятити воду хоча б для малюків. Тільки у великій кімнаті підвалу, де ми сиділи, було 39 дітей, найменшій дитині виповнилося лише 1,5 місяця. Із водою було гірше. Наприкінці всі дуже відчували спрагу. Води не стало навіть у колодязях — москалі всю вибрали. Коли вони спускалися до темного підвалу просто посеред ночі, то шукали дівчат. Тож мами нас ховали, запинали хустками, накривали якимось лахміттям. Була одна молода жінка, яка виходила, так би мовити, добровільно. Про неї ширяться різні чутки. Але я ставлюся до неї з повагою. Бо якби не вона, то на її місці могли б бути я, мої подруги, мама, інші жінки. Коли москалі заходили до нас п'яними, то представляли комусь до скроні автомат і натискали на спусковий гачок — грали в російську рулетку. Та найстрашніше з того, що закарбувалося в пам'яті, — це коли в підвалі через задуху гинули люди. Всі 11 осіб померли у великій кімнаті, де, повторюю, перебували й ми. Дехто перед смертю божевіль. Мертві лежали поміж живих, бо вночі росіяни не дозволяли їх виносити. І тільки вдень їхні тіла переміщали до кочегарки й складали там. Що іще було жахливим? Бранці були доведені до такого стану, що вже не відчували жалю до померлих, не мали сліз, а просто констатували факт: от іще один, мовляв, віддав Богу душу. І найбільше мене тривожить те, що всі оці жахіття бачила моя менша сестра, якій на ту пору виповнилося лише 9 років».

За словами дівчини, були такі миті, коли її переповнював відчай, терзало душу усвідомлення того, що ніхто з полонених не вийде з підвалу живим, що в будь-який спосіб москалі їх знищать. У такі моменти її підтримував друг Влад, і така підтримка була надзвичайно важливою. «У кожній з нас своя жахлива історія, і в кожній є те, що допомогло її пережити. Тож ця книга й про те, як не зламатися, залишитися самим собою під час війни», — вважає Марина.

Свою розповідь у книзі Марина Супрун закінчує спогадом про те, наскільки понівеченим вона побачила своє село, коли вони зрештою вийшли з підвалу: «Усе навколо було зруйноване. Щось — ущент, щось — частково, але дивитися було неможливо ані на одне, ані на інше... Наш зруйнований дім був більше схожий на хлів... Стеля розлізлася від вологи й дір у даху. Небо також плакало. По хаті бігали собаки. Стіни були геть не схожі на стіни будинку, в якому ще недавно

мешкали люди. Я вже мовчу про речі, які були змішані з лайном і брудом. Це все, що вони, росіяни, можуть залишити після себе».

Це свідчення не лише про біль та втрати, а й про стійкість та силу духу

У книзі є й відверті історії трьох жінок, які представляють ГО SEMA Ukraine. Це організація, що бореться за права українок, які пережили сексуальне та гендерно зумовлене насильство під час війни. Її заснувала колишня підприємця з Донецьки Ірина Довгань, яка 2014 року через свою патріотичну позицію потрапила в полон до бойовиків, зазнала катувань і була звільнена після публікації її фото біля так званого «стовпа ганьби» у світових засобах масової інформації (у виданні міститься і її розповідь). 2018 року Ірина свідчила на суді в Гаазі у справі, що стосувалася полонених та тих, хто постраждав від сексуального насильства під час російсько-української війни. На жаль, долав згадану організацію постійно вливаються нові жінки, які стали жертвами сексуального насилля з боку росіян уже під час повномасштабної війни.

Представниця ГО «Східноукраїнський центр громадських ініціатив» Надія Нестеренко акцентує: читаючи історії українок про пережитий травматичний досвід війни, ми постійно помічаємо в них хоч маленький промінчик світла. «Це свідчення не лише про біль та втрати, а й про стійкість та силу духу. Авторки текстів висвітлюють, у чому вони черпали сили, що надавало їм емоційну підтримку під час складних подій. І нам здається, що в цей період гострої фази 10-річної війни з росією, коли повсюди чуємо про виснаження, зневіру, занепад духу, дуже важливо озирнутися докола й побачити, що насправді ми досить непогано з усім справляємося. А для тих, хто все ще шукає отой промінчик надії, книга якраз і слугує своєрідним дороговказом».

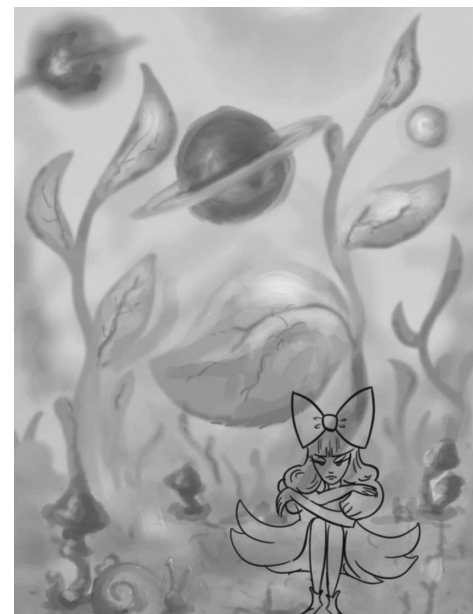
Наприкінці її ви знайдете поради психолога щодо практичних кроків до відновлення після психологічної травми, а також цитати авторок текстів про те, що допомагає їм справлятися з пережитим травматичним досвідом. Після презентації кожен з присутніх міг отримати в подарунок книгу, про яку йдеться, з написами та автографами трьох співавторок. Варто додати, що видання розповсюджується безкоштовно. Також його можна замовити на сайті ГО «Східноукраїнський центр громадських ініціатив» у розділі «Книги» за посиланням: <https://totalaction.org.ua/>. ■

■ УКРАЇНКАМ МОЛОДИМ

At last

Дмитро ГРУЗІНСЬКИЙ

Думала ти в моменті скрути,
Коли здавалось, що вже ВСЕ...
— Завжди ті сльози лити будеш,
Ніхто не знайде тут тебе!
Книжки казали й дивні люди,
Що не кінець, і встигнеш ще:
«Жени жаль геть зі своїх грудей,
Зустрінеш всіх, все проживеш».
Чи знала в дні тієї смуги,
Ждавши чогось малим дитям,
Що пройде те і краще буде?
Перевернеться геть життя.
Ходила, мріяла, шукала,
Робила правильно усе,
Після казок з ляльками спала,
Вірила — доля принесе...
Вона не може оминати,
Якщо тремтиш від почуттів,
Пройти повз і того забути,
Хто твердо знав чого хотів.
Ліпшого в серці ти плекала,
Віддаючи себе журбі,
Холодну ковдру зігрівала,

Художник А. Петренко.

Тихенько плакала собі,
Малим дитям когось чекала,
«Тримала» гніт, аби не згас,
І працюю себе займала,
Щоби скоріш прийшов цей час.

З авторського сайту www.dgruzinsky.com

ГІПОТЕЗИ

Гра небесних комп'ютерників

Коли і навіщо Бог створив земну цивілізацію і що нас чекає в майбутньому

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Івано-Франківська область

Визначаючи вік нашої планети, вчені дійшли висновку, що вона могла з'явитися у Всесвіті близько 4,5 мільярда років тому, хоча періодично народжуються й інші гіпотези. Час появи на Землі людини теж лишається дискусійним, оскільки теорія еволюції Чарльза Дарвіна, яку офіційна наука вважає доведеною, викликає багато запитань.

Аби розставити всі крапки над «і», інженер з Івано-Франківщини Микола Янко три роки поспіль вивчав історичні події, описані в Біблії, і розробив власну теорію походження нашої Сонячної системи та земної людини. До їх появи, за словами дослідника, причетні представники космічної цивілізації білої раси — арії, рівень розвитку яких на той час уже дозволяв бути творцями нових світів.

Увесь процес творення зайняв 7 днів (дані Святого Письма), кожен з яких дорівнює 1 тисячі земних років: «Бо в очах Твоїх тисяча літ, — немов день той вчорашній, який проминув» (Бут. 1:5). Відповідно, земна людина старанням цих небесних комп'ютерників з'явилася на планеті у 6114 р. до н. е. і продовжує розвиватися в рамках дарованої їй свободи вибору. Свою теорію пан Янко виклав у книзі «Літопис космічної цивілізації землян», що й стала приводом для розмови. За його даними, наша Сонячна система ще досить молода, адже станом на 2024 рік їй усього лише 13 тис. 639 років.

«Команда «Елохім» — Боги з Неба»

■ Миколо Степановичу, розмірковуючи над теорією походження Всесвіту, вчені розділилися на два табори. Одні вважають його стаціонарним (завжди був і буде), а інші відстоюють концепцію Великого Вибуху. Зрештою, хочеться припустити, що істина десь посередині. Тобто вселенська система дійсно вічна і неперушна, але всередині неї триває нескінченний процес творення, завдяки якому у Всесвіті щосекунди щось вибухає і живить. Зокрема, згідно з вашою теорією, результатом появи нашої Сонячної системи є примусово розкрученню іншою людською цивілізацією (богами) зоряний циклон. Але ж тоді автоматично виникає цікавість, навіщо богам узагалі такий суб'єкт Космосу, як людство. Складається враження, що вони одного разу занудьгували на своєму небесному Олімпі й вирішили погратися чоловічками, створивши їх собі на втіху.

— Ні, це не так. Людство є єдиним носієм Вищого Розуму — цього унікального витвору праматері. Його збереження у Всесвіті шляхом розповсюдження в неосяжних просторах Вічності — найважливіша Космічна Місія людських цивілізацій. Аби ця місія виконувалася неухильно, Всесвітній Розум (Бог), не порушуючи одвічного космічного закону права вибору між добром і злом, повинен виховати в кожній цивілізації досконалі особистості. Йдеться про людину, яка здатна своєю психічною енергією (силою волі) та цілеспрямованістю управляти чотирма космічними стихіями — вогнем, водою, повітрям та землею. Фактично, йдеться про здатність розкручувати у Всесвіті величезні космічні циклони, в яких виникатимуть нові зоряні світи, і заселяти їх. Кожному з нас для цього програмується генетично певні доленосні програми, закодовані числами в даті народження.

■ У своїй книзі ви описуєте детально кожен день творення нашої Сонячної системи, опираючись тільки на хронологію Біблії. Розкажіть, будь ласка, як усе починалося.

— Йдеться про спеціально відібрану команду з іншого світу, яку автор П'ятикнижжя Мойсей називає «Елохім» — Боги з Неба (Бут. 1:1). За допомогою психічної енергії (у Біблії — Дух Божий) у самовільно утвореному циклоні, який поволі обертався вліво поблизу їхнього

Автор книги «Літопис космічної цивілізації землян» Микола Янко.

Над створенням нашої Сонячної системи космічні комп'ютерники чаклували 7 тисяч земних років.

правостороннього світу, вони прискорили обертання космічної матерії до неохідної колової швидкості. Завдяки цьому у вибраному ними обсязі космічного простору утворилася нова зоряно-планетна система, космічний циклон якої обертався вліво. («На початку Бог створив Небо та землю. (Бут. 1:1)».

Завдяки силам, що діють у циклоні, там прискорився процес утворення нових тіл і формування з них відповідних поясів-сфер. Найлегші гелій та водень зібралися в центрі циклону в масивне темне тіло: «І темрява була над безоднею. (Бут. 1:1)». Наприкінці першого дня творення нового світу утворювані в коловороті космічної матерії молекули кисню досягли водневої поверхні цього тіла — і воно спалахнуло. У Всесвіті засяяло Сонце.

Другого дня творення у поясі водяного туману зоряного циклону, що виник через перерозподіл утворюваних тіл, самовільно зародилося декілька планетних циклонів. У їх центрах пізніше сформувалися планети Меркурій, Місяць, Земля та Марс. Аби прискорити у найбільшому з цих циклонів процес формування тіла Землі, швидкість обертання в ньому збільшили.

А на четвертий день творення ці чотири космічні планети, залежно від їх розміру та ваги, по складних спіральних траєкторіях поступово зайняли відносно стабільні орбіти в екваторіальній площині обертання Сонячного циклону. Це дало змогу розпочати відлік земного часу у днях — за обертанням Землі навколо своєї вісі, яке розділило земну добу на день та ніч. А також у роках — за обертанням планети навколо Сонця.

«І сказав Бог: «Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою»

■ Миколо Степановичу, ви вважаєте, що на п'ятий і шостий день, коли боги намагалися зі свого світу переселити на Землю птахів, рибу, худобу і, власне, самих людей, виникли серйозні проблеми. Чому вони не прижилися в умовах нашої планети?

— Бо їхній генокод був пристосований до правостороннього обертання космічної матерії у їхньому світі. У земному світі він лівосторонній. До початку другого половини шостого тисячоліття творці Сонячної системи вже знали, що заселити її своїм людством не вдасться. Потомство їхньої космічної команди,

через правосторонній напрям закручування носія генетичної інформації (молекул ДНК), піддавалося у нашому лівосторонньому світі мутаціям. Гесіод у своїй поемі «Теогонія» («Родовід богів») писав: «У них народжувалися однокікілопи, морські богині океаніди, велетні, титани». Впливав на це також зовсім інший денно-річний ритм життя і надмірне випромінювання молоді зорі та ядра планети, уникнути впливу яких ніяк не вдалося. Отож переселити людей зі свого світу в цей було нерозумно. Вони б через декілька тисяч років просто вимерли.

Щоб заселити новостворений світ, було ухвалено рішення створити шляхом клонування з клітин команди, що творила нашу планету і вже була на ній, земних носіїв Вищого Розуму. Клонована земна людина зовні була схожа на своїх творців, але через дзеркальне відображення спіралі ДНК не була ідентичною богам, а як сказано у Біблії, лише подібною до них.

■ З вашої книги можна зрозуміти, що процес творення земної цивілізації для аріїв був непротримим. Вони постійно експериментували, виправляли, модернізували. Навіть перших земних людей, Адама та Лиліт.

— Наступний цикл наближення планети богів до нашого світу в їхньому зоряному циклоні стався в період 7000-7500 років. Новий загін, очолюваний самим Господом Богом (Сварогом) прибув на Землю, аби вирішити чимало накопичених проблем. Зокрема, на доволі великих територіях не було рослинності, бо, через великий перепад тисків у космічному циклоні планети, не випадали дощі. Водночас мутації від надмірного випромінювання і молодого Сонця та палаючого ядра планети сприяли появі гігантів. «За тих днів на землі були велетні, а також по тому, як стали приходити Божі сини до людських дочок». (Бут. 6:4).

За даними давньовавилонського жреця Бероса, в доісторичні (допотопні) часи ці гіганти творили усілякі беззаконня. Вони, поступово деградувавши, почали пригнічувати людство. Через мутації в цей період на Землі з'явилися гігантські птеродактилі, Змії-Гориничі, динозаври, кити, мамонти. Клоновані люди відмовилися вирощувати для себе їжу.

Земній цивілізації потрібні були люди, які б «порали землю» і при цьому їхнє потомство не піддавалося б мутаціям.

Аби вирішити цю проблему, був змінений хімічний склад крові «порохом земним» — кремнієм, натрієм, хлором, вуглецем, залізом... Так наявну в ній мідь, що давала блакитне забарвлення, замінили на залізо. Його вдосталь на Землі. Це дало можливість переносити гемоглобіном крові кисень повітря від легень по всіх органах і тканинах. Організм людини став більш придатним для життя на Землі. Проте «порох земний» заблокував більшу частину вищих функцій головного мозку.

■ Тобто наш інтелектуальний пращур з блакитною кров'ю в земних умовах не прижився і довелося сформувати більш просту «людину робітну»?

— Так. Для подальшого вдосконалення генокоду її поселили до Раю (Бут. 2:8) — своєрідної теплиці, спеціально створеної на території теперішнього Іраку. Адам отримав заборону не їсти плодів з дерева пізнання добра і зла, але, як відомо, цей наказ був порушений його жінкою. У підсумку заборонений плід вніс зміни в молекулу ще добре не відпрацьованої ДНК. Люди робітні отримали можливість набувати самостійно, засвоювати і застосовувати передані знання, аналізувати, систематизувати їх і робити відповідні висновки. Запрацювала генетична програма прагнення до знань, а також і всі рівні програми совісті. «І сказав Господь Бог: «Ось став чоловік, немов один із нас, щоб знати добро і зло. Бут. 3:23)».

За непослух і звинувачення Господа в тому, що сталося, Адама було вигнано з раю.

«І побачили Божі сини людських дочок, що вродливі вони»

■ У вашій книзі є чимало епізодів, які свідчать про те, що боги постійно намагалися вдосконалити землян, в тому числі передаючи їм ті чи інші знання.

— Так і є. У 8490 році від початку творення світу Господь забрав одного з нащадків Адама — Еноха (Бут. 5:24) на космічну станцію, щоб навчити земних людей письма і через книги (довговічне джерело збереження знань) передати їм космічні знання.

У 8549 році Бат-Енош народила Ноя від одного з «синів неба». А в Біблії сказано: «І побачили Божі сини людських дочок, що вродливі вони, і взяли собі жінок з усіх, яких вибрали... І вони їм народжували». (Бут. 6:2, 4). Цей запис є черговим свідченням того, що процес селекційного виведення земного носія розуму тривав далі. ■

Ольга СВЯТОШ, фахівчиня з інтелектуальної власності (Норвегія);
Людмила ЯВОРСЬКА, кандидат юридичних наук, викладач кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

■ ВИХІД Є

Препарат надії

Амітозин — власна українська зброя у війні з раком і вірусами

Бойові дії та онкологія

В Україні все ще триває важка кровопролитна війна, й уже достатньо довгий час для того, щоб можна було однозначно сказати, що це боротьба з ворогом українського народу за власне виживання й існування як нації. За свою віковичну історію наш народ мав безліч трагедій, які загрожували його вищезагаданню. Тут варто згадати і про той же геноцидний Голодомор 1932—1933 років, і про Чорнобильську катастрофу 1986 року, котрі суттєво підірвали здоров'я українців і в довгостроковій перспективі вплинули на генетичний фонд, наслідки чого ми відчуваємо сьогодні, на жаль, відчуватимуть і майбутні покоління. Свідченням цьому ми маємо надзвичайно високий рівень зростання захворювань на онкологію як серед дітей, так і серед дорослих. За даними Державної служби статистики, онкологія займає друге місце серед причин смертності в Україні. Збільшення кількості народження дітей з порушеннями в розвитку, із вродженими вадами і генетичними патологіями, де в більшості випадків зміни генів відбуваються через спонтанні мутації (de novo), тобто не є спадковими.

Війна в Україні теж несе свій руйнівний вплив на навколишнє середовище і здоров'я українського народу. Хоча офіційна статистика на даний час відсутня щодо того, чи збільшилася в Україні кількість захворювань на рак під час повномасштабної війни, водночас клінічні онкологи зі своєї практики зазначають, що почастилися випадки розвитку раку серед військовослужбовців. Лікарі пов'язують це з тим, що під час бойових дій вони постійно контактують з компонентами диму, канцерогенними й хімічними речовинами. Дані спостереження можна цілком екстраполювати і щодо більшої кількості населення України, адже обстріли і бомбардування населених пунктів призводять до викидів значної кількості токсичних хімічних речовин. Пошкодження інфраструктурних об'єктів, таких як заводи, електростанції, нафтопереробні підприємства, призводять до розливів і витоків небезпечних хімікатів, радіоактивних речовин, нафти, які забруднюють повітря, воду, ґрунт, що має безпосередній негативний вплив на здоров'я українців.

Вищевказані фактори роблять свій негативний внесок у демографічну кризу українського населення. Демографічна ситуація була складною ще і до повномасштабного російського вторгнення внаслідок низької народжуваності і високої смертності українців. Аж настільки складною, що в 2021 році ООН визнала, що населення України є одним із тих, що найшвидше скорочується у світі. У час повномасштабної війни і з воєнними втратами населення України ця демографічна тенденція тільки погіршується. З аналітичних даних сервісу «Опендатабот»: «Низька тривалість життя в Україні може пояснюватися декількома причинами, такими як недостатній доступ до якісної медичної допомоги, низький рівень здоров'я та соціальних послуг, недостатня увага до профілактики хвороб, низький рівень життя, небезпечні звички і нездоровий спосіб життя». До того ж, умови війни, в яких зараз змушені жити українці, — це хронічний стрес, який, звісно ж, не додає здоров'я.

Враховуючи вплив вищевказаних чинників на здоров'я українців у цілому і на стрімке зростання випадків онкологічних захворювань, які, зокрема, є причиною високої смертності українців, стає зрозумілим, що для того, щоб урятувати наш народ від вимирання, на державному рівні необхідна розробка і втілення програм зі збереження і відновлення всієї української екосистеми: людей, довкілля й усього живого на українській землі.

Анатолій Іванович Потопальський із вилікуваними людьми та однодумцями.

Для оздоровлення людини і довкілля

І тут у нагоді й у допомогу нам усім може якраз стати розроблена вже давно, але незаслужено проігнорована і забута система оздоровлення видатного українського ученого Анатолія Івановича Потопальського на основі запропонованого ним наукового напрямку духовного і молекулярно-генетичного оздоровлення людини та довкілля, який із любові до українського народу започаткував Інститут оздоровлення і відродження народів України і розробив рекомендації для комплексного оздоровлення, лікування та профілактики злоякісних і доброякісних пухлин, вірусних й імуноагресивних захворювань. Ці рекомендації кандидата медичних наук, доцента А. І. Потопальського в змозі виконувати кожен із нас.

Особливо зараз як ніколи, у такий важкий час для українського народу є актуальним розроблений А. І. Потопальським науковий напрямок цілеспрямованого покращення структури природних біологічно активних речовин з одержанням препаратів, які на молекулярному і генетичному рівні оздоровлюють людину і довкілля. Свого часу в Інституті молекулярної біології і генетики НАН України та Інституті оздоровлення і відродження народів України було одержано оригінальні препарати з протипухлинною, протівірусною, імунорегулюючою і протирадіаційною дією, розроблено способи використання їх впливу на біологічні процеси в медицині, ветеринарії, сільському господарстві. Найбільш відомі з них — Амітозин та Ізатизон, які захищені авторськими свідоцтвами і багатьма закордонними патентами.

Наш український Амітозин — протипухлинний, імуномодулюючий, антивірусний препарат, розроблений нашим українським винахідником і вченим Анатолієм Івановичем Потопальським, 19 жовтня святкує 65 років із дня свого винайдення у 1959 році. Він був отриманий за допомогою алкілювання тіофосфамідом алкалоїдів чистотілу великого *Chelidonium majus L.*, що покращує біологічно активні молекули чистотілу і підвищує їхню активність. Препарат, який на основі клінічних випробувань у хворих на злоякісні новоутворення у 2001 році в Інституті онкології АМН України, тепер це Національний інститут раку, був рекомендований Фармакологічному комітету до розгляду про його офіційну реєстрацію, але, на превеликий жаль і прикрість, він не зареєстрований і дотепер. Із висновку про результати дослідження Амітозину: «Встановлено також, що ефективність лікування хворих на злоякісні новоутворення підвищується при застосуванні Амітозину як препарату супроводження хіміопроменевого лікування. Значною мірою це може бути зумовлено тим, що Амітозин володіє імуномодулюючим ефектом (підвищує кількість лімфоцитів, нейтрофілів, Т-лімфоцитів, Т-хел-

перів, рівня ВГЛ, IgG, IgM), індукує вироблення ендogenous інтерферону, тимчасово сироваткового фактору. Амітозин, у залежності від локалізації злоякісного процесу, може приводити до його стабілізації, часткової регресії як первинної пухлини, так і метастазів або повної регресії (при доброякісних пухлинах і саркомі м'яких тканин). Таким чином, проведені дослідження показали, що Амітозин володіє певною протипухлинною активністю при відсутності побічної дії, яку мають більшість протипухлинних хіміопрепаратів. Ба більше, Амітозин позитивно впливає на імунну систему тварин та людей».

Щоб одужати, треба змінитися

В умовах війни особливо гостро постає питання, як виживати такій вразливій категорії населення, як онкохворі, адже лікування дороговартісними препаратами за власний кошт для більшості пацієнтів просто неможливе, бо це непідйомні кошти для доходів звичайних українців. Зокрема, медикаментозне лікування з використанням таргетної й імунологічної терапії має надзвичайно високу вартість. А от наявність ефективних, нетоксичних, недорогих у порівнянні з сучасними фармацевтичними препаратами протипухлинних ліків Потопальського українського виробництва, а саме Амітозину, котрий, на жаль, не випускається, могли б зменшити навантаження на бюджет як усієї країни, так і окремих її громадян.

Обмежені можливості державного фінансування лікування онкохворих дороговартісними іноземними препаратами стають причиною того, що багатьом потрібне лікування, недоступне в Україні, що у свою чергу створює передумови для того, що онкопацієнти все частіше змушені виїжджати за кордон у пошуках невідкладного лікування для себе.

Проте хоч би якими коштовними були протипухлинні ліки, вони не можуть гарантувати того, що хвороба повністю зможе відступити і не повернеться через деякий час у вигляді нових рецидивів. Насправді це один із найбільших страхів усіх онкологічних пацієнтів, поряд із хвилюваннями, де брати кошти на тривале лікування, а ще ж усе оце лікування людини потрібно витримати, адже медикаментозне лікування саме по собі надзвичайно токсичне і створює значне навантаження на всі органи і системи організму. А от із висновку про результати обмежених клінічних випробувань в Інституті онкології АМН України препарату Амітозин у хворих на злоякісні новоутворення та вивчення його імуномодулюючих властивостей ми маємо наступне: «Клінічні дослідження із застосування препарату Амітозин у лікуванні онкологічних хворих показали, що майже всі хворі переносять його задовільно. Амітозин не має побічних ефектів, крім пірогенної реакції, яка мала місце у деяких хворих (підвищення температури на 0,5°C — 2°C). Протягом доби

температура у пацієнтів нормалізується, при цьому ефективність Амітозину вища у тих хворих, які реагували на введення препарату її підвищенням. Після прийому Амітозину в більшості хворих відзначалось покращення самопочуття, апетиту, зниження вираженості клінічних симптомів захворювання». Чи є ще хіба подібні препарати в онкології, які могли б мати такі характеристики?

Проаналізувавши діяльність А. І. Потопальського протягом десятиліть і активні спроби прорвати кільце байдужості бюрократів, спеціалістів і населення, слід із гіркотою відзначити системну загальну пасивність наших людей і відсутність належної уваги до реалізації розробок, конче потрібних для збереження життя і здоров'я нації. Уявімо собі народ, десятки тисяч представників якого, маючи смертельний діагноз — рак у термінальній (кінцевій) його стадії, якому Бог подарував «Дарунок Неба» (препарати на основі чистотілу), вижили (!) і мовчки спостерігають, як від тієї хвороби на їхніх очах у муках гинуть їхні співвітчизники?! Тому чітко видно, що може в такій ситуації зробити автор відкриття, якому (відкриттю) в 2024 р. виповнюється 65 років. І що можуть зробити одиниці активних однодумців.

Сьогодні від онкологів-практиків надходить тривожна інформація про виразну тенденцію до постійного зростання кількості діагностованих хворих на злоякісні пухлини і їх рецидиви. Тому важливо попередити розвиток хвороби: при наявності показань провести профілактичні курси застосування чистотілових препаратів, з яких найпростіший для виготовлення — ЗВІР А. ПОТОПАЛЬСЬКОГО ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ І ЛІКУВАННЯ ПУХЛИН (з чотирьох трав). Найбільше і найглибше про чистотіл написано в книзі «Препарати чистотілу в біології і медицині».

Враховуючи скрутне становище онкологічних хворих і українську реальність, у якій їм доводиться жити зараз, наскільки актуальним було б існування в Україні лікувального центру для онкохворих, де їх лікували б препаратами на основі покращених біологічно активних молекул чистотілу, відкриття якого ще у 2009 році намагався ініціювати винахідник Амітозину — Анатолій Іванович Потопальський, але цього не сталося, так само, як і не випускають сам протипухлинний препарат.

Здавалося б, що війна в Україні повинна була б нас навчити того, що, безперечно, чужого навчатися треба, досвід переймати треба, але розвивати своє, українське, хоч би якої галузі народного господарства це стосувалося: від виробництва власної зброї до виробництва власних ліків. Але ми постійно ідеалізуємо інші країни і так старанно хочемо бути схожими на когось, бездумно і нерозсудливо копіюючи все закордонне, не усвідомлюючи того, що війна нам уже довела той однозначний факт, що ми повинні йти своїм унікальним шляхом. І вищевказані факти більш ніж переконливо свідчать про це.

Як каже сам Анатолій Іванович, «Щоб одужати, людина має змінитися», так само можна провести паралель і на рівні нашої країни, що для того, щоб перемогти у війні з безжалюгідним ворогом і зберегти Українську державу, ми повинні зробити висновки з наших системних помилок і змінитися. Тобто розвивати і підтримувати виробництво власних технологій у всіх галузях господарства, зокрема й у випуску своїх, не закордонних, протипухлинних, протівірусних та імуномодулюючих препаратів, яких розроблено і запатентовано понад сотню Анатолієм Івановичем Потопальським і його колективом учених і які показали свою ефективність у лікуванні великої кількості різних захворювань, зокрема і в онкохворих, навіть у складних і безнадійних випадках. ■

■ СПАДЩИНА

Пізнати Конотоп

Повернення імені краєзнавця Василя Різниченка

Анна КРИНИЦЬКА

«На превеликий жаль, ми взагалі виховуємося на чужій славі, іноді фальшивій, і не знаємо багатьох славного навкруг себе, не знаємо рідного».
С. Пономарьов

Дослідження історії рідного краю та життя видатних земляків — важливий аспект пізнання свого коріння, збереження національної пам'яті, розуміння національної ідентичності, усвідомлення повної картини історичних подій у країні. І так важливо сьогодні відкривати маловивчені сторінки, незнані нами особистості, які, на жаль, знищувала або намагалася стерти радянська система...

11 жовтня 2024 р. у Національному історико-культурному заповіднику «Гетьманська столиця» (Батурин), палаці гетьмана Кирила Розумовського, відбулася значуща подія — презентація книги «Василь Різниченко. Нариси з історії Чернігово-Сіверщини», яка об'єднала представників освітніх і культурних закладів з Конотопа та Батурина, волонтерську спільноту та представників Конотопської міської ради.

Видання вийшло у київському видавництві «Кліо» за благодійної підтримки мецената, почесного президента БФ «Спадок Гетьманщини», конотопця, який є ідейним натхненником багатьох важливих ініціатив щодо повернення сучасникам пам'яті про наших предків, Євгена Сура. Упорядкували книгу Любов Кіяшко, Зоя Сніжок, Ірина Паламарюк, співробітниця Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця». Робота тривала впродовж дев'яти років.

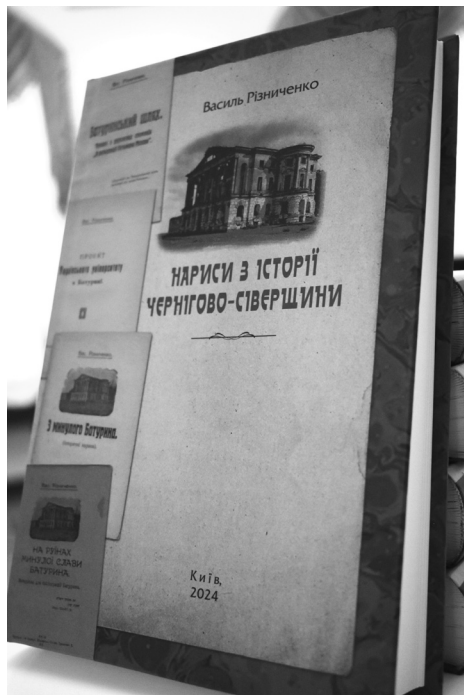
Василь Різниченко (1892—1938) — уродженець Конотопа, видатний краєзнавець, історик, бібліограф, один із яскравих демографів, репресований більшовицьким тоталітарним режимом.

Презентована книга містить 66 виявлених на сьогодні наукових та науково-популярних студій нашого земляка та 4 тематичні розділи: «Українська революція», «З історії Гетьманщини», «Питання краєзнавства», «Українські діячі бджільництва». Хронологічні рамки публікацій охоплюють 1912—1930 рр.

Важливо зауважити, що у збірнику також вміщено статтю історика і джерелознавця культури, бібліографа, мистецтвознавця Сергія Івановича Білокона під назвою «Краєзнавець і патріот Батуриня Василь Різниченко». Він відкрив значення Василя Різниченка як видатного краєзнавця та аматора історії. Це найґрунтовніша розвідка про життя і діяльність цього дослідника.

Під час презентації упорядниці видання детально ознайомили з життєвим шляхом Василя Федоровича, його основними роботами, розповіли про кропіткий процес створення цієї книги (зокрема, поділилися історією, що, коли вже книгу було передано в друк, віднайшли ще одну роботу Різниченка «М. Драгомиров», і просто неможливо було не включити її в книгу), про лексичний аспект передачі текстів.

Присутні дізналися, що дослідниці виявили в метричній книзі Успенської церкви Конотопа, що зберігається в Державному архіві Сумської області, запис, який засвідчує, що Василь Різниченко народився 16 січня 1892 р. у м. Конотоп. Родина була заможна, батько — особистий дворянин, служив фельдшером. Справжнє пріз-

вище — Різников (російською — Резников).

Цікаво було дізнатися про його листування з Михайлом Грушевським (у цих листах — деякі моменти створення Грушевським «Ілюстрованої історії України», підбору до неї цінних портретів гетьманів Мазепи та Орлика, полковника С. Палія, відомості про нищення музейних скарбів Сіверщини в роки радянської влади); про те, що він дуже захоплювався фотографуванням і мав навіть своє фотоательє (як доказ — світлина «Хор Успенського собору м. Конотоп. Фотограф В. Різниченко»), видав перший (!) бібліографічний покажчик з історії Батурина, заснував «Видавництво Вас. Різниченка», видавав «метелики» про українських гетьманів, серію листівок «На руїнах минулої слави Батурина» (до речі, на зворотній стороні він ще писав ґрунтовний історичний коментар), є одним із фундаторів українського некрополезнавства.

Також Василь Різниченко є автором важливих студій з історії українського бджільництва — про батуринського пасічника Петра Прокоповича та його учня Степана Панамарьова, дядька знаменитого бібліографа; писав він і вагомі праці з демографії. Не пошкодував грошей, щоб придбати і таким чином зберегти портрети Івана Мазепи, Петра Дорошенка та Павла Полуботка, що походили з батуринської колекції гетьмана Кирила Розумовського. Краєзнавець багато зробив для повернення уваги до збереження пам'яток Батурина, до відродження його історії.

10 лютого 1938 р. Різниченка заарештували. Все, що зберігалось у нього вдома, зникло. Досі не знайдено жодної (!) його фотографії, навіть у слідчій справі. Разом із ним у справі проходили і також були розстріляні ще двоє українських учених — антрополог Максим Ткач та мистецтвознавець Михайло Тарасенко. Василь Федорович звинувачувався у шпигунській діяльності на користь Польщі.

Кожна стаття презентованого видання — надзвичайно важлива. Наприклад, читаючи «Більшовики в Конотопі», мимохіть починаєш проводити паралелі з сучасними російськими окупантами. Ось що писав Василь Федорович: «Національні утиски над українським життям більшовики почали з того, що, ввійшовши на Водохрещу в Конотоп, зараз же звелили всі українські написи й вивіски на станції перемалювати на російські. Школам було дано розпорядження провадити науку на російській мові. В земську бібліотеку був призначений ко-

Під час презентації.

Упорядник видання Зоя Сніжок виступає на презентації.

Відвідувачі із задоволенням отримали презентовану книгу. Фото Наталії ВАСИЛЬЧЕНКО.

місар для «изъятія» шкідливих з радянського погляду книг». «Покидаючи Конотоп, більшовики попереду добре пограбували його, заходячи мало не в кожний дім, у кожную хату і забираючи під загрозою розстрілу гроші, одяг, білизну, взуття, ковдри, самовари, різні коштовні речі тощо. Ще перед цим ними були пограбовані й невідомо куди вивезені бібліотеки «Селянської спілки», «Просвіти» історика Олександра Лазаревського з с. Підлишного біля Конотопа».

На презентації також виступив викладач історії Конотопського індустріально-педагогічного коледжу, кандидат історичних наук Віталій Хоменко, який надзвичайно цікаво розповів про Конотоп у часи Української революції (1917—1923). У цей період Василь Різниченко вже не проживав у Конотопі, але постійно слідкував за життям містян. Також присутні почули захопливу історію про те, як Віталій Олексійович, перебуваючи в одному з архівів, натрапив на статтю «Пам'яті конотопців» у газеті «Рада»

1919 року — й так дізнався про видатного земляка. Він зазначив, що вивчення історії рідного краю, життя та творчості маловідомих учасників українського визвольного руху ХХ ст., видатних особистостей — важливе для формування української ідентичності в умовах російсько-української війни та наш внесок у майбутню Перемогу.

Учасники презентації мали можливість побачити виставку «Дослідники минувшини Батурина початку ХХ століття», де науковці заповідника представили оригінали брошур Василя Різниченка.

Присутні виявили неабияку зацікавленість діяльністю нашого видатного земляка. А досліджувати є що! Попереду — пошук інших розвідок ученого, адже він мав численну кількість псевдонімів. Звичайно, ще треба дослідити генеалогію роду, оскільки рідний брат краєзнавця Іван Федорович Резніков у 1938 р. проживав у Конотопі (вул. Сосновська, 32). На жаль, подальша доля його і родини (а він мав сина) поки що невідома. ■

Костянтин РОДИК

ОБРІІ

Формула миру,

повернення до античності

Щойно розпався СРСР, Захід охопила доти небачена цивілізаційна ейфорія. Здавалося б, нарешті скасовано головний принцип історичного поступу: хочеш миру — готуйся до війни. Впливовий американський філософ Френсіс Фукуяма навіть написав дослідження, котре так і звалось — «Кінець історії» (1992). Усі виглядали на геополітичному обрії повернення «золотого віку», тепер уже точно на віки вічні. Авжеж, і на оновленій землі врага не буде, супостата... Військові бюджети країн НАТО катастрофічно падали. Але не всі піддалися запамороченню. На піку популярності Фукуяма директор ЦРУ (1993) Джеймс Вулсі публічно не погодився з рожевою теорією: «Так, ми вбили великого дракона, але зараз живемо у джунглях з неймовірним розмаїттям отруйних змії».

Тепер той викличний пессимізм адмірала-розвідника виглядає на так само невірний оптимізм. «Великого дракона» лише контузило. Коли той оговтався і показав свої геть не стерті зуби у Грузії (2008), в американському істеблішменті кинулися шукати винних президентів. Найгучнішим медіапрокурором був Трамп, тизаючи пальцем у демократів узагалі й в Обаму персонально.

За великим рахунком, українцям було б фіолетово на чвари двох головних партій США. Та оскільки вони обидві, демократи і республіканці, повсякчас загравали з Росією, загралися і допустили російсько-українську війну, — мусимо уважно пригледітися. І тут нам на допомогу мемуари трьох різних топполітиків, які долучилися реальних кроків Америки.

Майкл Макфол, колишній посол у путінській Росії і головний помічник президента-демократа Обами з питань російської політики. Активний промоутер проекту «перезавантаження» взаємин РФ і США у бік «дружби». Нагадаю: одразу після російського нападу на Грузію. Тоді реакція Америки була дивовижна: «24 червня 2010 року, коли президент Медведєв уперше і востаннє був із візитом у Білому домі, я зі шкіри пнувся, але домігся, аби в інформаційному бюлетені «Стосунки між США та Росією» залишилося слово «окупація». Таким чином, у ньому стверджувалося, що «ми продовжуємо закликати Росію припинити окупацію територій Абхазії та Південної Осетії» (Від холодної війни до гарячого миру. — К.: Уакаво, 2020). Оцініть: не реальні санкції, а лише слово «окупація» стало предметом серйозних суперечок в тодішній адміністрації. Вже не будучи держслужбовцем, Макфол написав: «Ані глибша співпраця, ані посилення конфронтації не змусили б Росію вивести свої війська з грузинських територій. Це доконаний факт... Наша адміністрація й наші союзники НАТО просто не були готові ризикувати розв'язанням війни з Росією задля звільнення Абхазії та Південної Осетії».

Повернімося до «перезавантаження». Усі офіційні переговори велися з тодішнім проксіпрезидентом Медведєвим, якому Путін поступився на чотири роки, аби зберегти видимість конституційності зміни влади. Та коли повернувся до Кремля, одразу послав американців нах. Його неабияк налякали багатогісячні (останні в історії сучасної Росії) мітинги проти фальсифікацій на його президентських виборах. Путін бачив у цьому відлуння нашої Помаранчевої революції. Як пише Макфол, «Путін і деякі його найближчі радники щиро вірили, що ми прагнемо знищити його режим». На жаль, вони тоді помилялися — Америка Обами тоді взагалі не думала у цей бік.

У своїх спогадах Макфол визнав повний провал проекту «перезавантаження». Але його обґрунтування цього фіаско подиву гідні: «Якби росіяни з більшою допомогою Заходу змогли дати раду економіці, тобто спрямувати Росію в напрямку зростання, глухого кута в політиці й відповідних насильницьких сутичок можна було б уникнути. Команда Єльцина із цим не впоралась. Ми зробили замало, щоб їм допомогти».

Це серйозно? Оті «ми» справді вірили, що росіяни здатні розбудувати демократію; створити державу, не схожу на автомат Калашнікова? Хіба є в російській історії приклади, на які можна оперти таке твердження? Тож ні — зробили не замало, а за багато, аби режим відчув безкарність. Так само, як і з режимом Леніна у 1918-му, коли американці агресивно відмовилися підтримати Мангейма у поході на Петроград. І ми б жили, імовірно, в іншій і кращій реальності. До речі: тодішнім президентом був демократ Вудро Вільсон. Саме йому, нобелівському лавреату миру (1919), варто дякувати за збереження і розквіт совєтської диктатури.

Так, демократи не білі й пухнасті. Так само, як і республіканці, котрі ще у 1970-х за-

провадили політику «розрядки», котра, в суті справи, лише подовжила Холодну війну на майже двадцять років. А республіканський президент Буш-старший навіть приїхав до Києва (1 серпня 1991 року) переконувати нас у подовження свого колоніального статусу. І чим це відрізняється від республіканської стратегії, репрезентованої Гербертом Макмастером, радником з нацбезпеки в адміністрації Трампа? Вчитаймося: «Якщо ми відкинемо зовні пристойні резони для поліпшення відносин як самоціль, то зможемо розробити послідовну стратегію не лише захисту від поточної російської кампанії та стримування подальшої агресії — ми розробимо план дій зі встановлення для постпутінської ери таких умов, у яких кремлівські очільники усвідомлять, що вони можуть найкраще просувати свої інтереси за допомогою співпраці, а не конфронтації із Заходом» (Поля битв. — К.: Наш формат, 2023).

Це відома стратегія: економічно зацікавити еліти проблемного регіону, аби вони взурували на майбутні гроші замість підтримувати агресивні наміри. Найпошлюбніше американці-республіканці (Ніксон-Кіссінджер) втілювали цей план стосовно Китаю. Домоглися прямо протилежного результату: Китай з отой отруйної змії, якою був на час розпаду СРСР, сам перетворився на великого дракона. Навіть наступник Макмастера на посаді радника з нацбезпеки, Джон Болтон, мусив визнати: «Домішування торгівлі знижує наші шанси на успіх як у торгівлі, так і в сфері національної безпеки» (Кімната, де це сталося. — Х.: Віват, 2021). Та й сам Макмастер — вже у спогадах — приставав на цю думку: «Постпутінський уряд матиме три варіанти дій: репресії, серйозні реформи або некомпетентне виконання перших двох опцій одночасно». Другу опцію (серйозні реформи) він навіть не розглядав, бо геть фантастична. Натомість «Заходу варто усвідомлювати можливість того,

що новий уряд не спроможеться відмовитись від агресивної політики Кремля й захоче увічнити «методичку Путіна»... Поспіх з угамування російських побоявань щодо Заходу був би безглуздом».

Та на рівні ухвалення остаточних рішень це безглуздя перемагає. Макфол звіряється: «Я хвилююся, що спрагу помсти Путіна новий український уряд буде втмувати самою лише анексією Криму». Обама, якому він радив, зігнував. Комунікація відбувалася на тлі війни у Сирії, де з 2012-го по серпень 2014-го протеже Кремля Асад 14 разів використовував хімічну зброю проти опозиції. Обама щоразу заявляв про найчервонішу червону лінію, але реально-помірно зреагував лише одного разу. «Президент Путін, вочевидь, дійшов висновку, що Америка не реагуватиме на агресію. До кінця весни 2014 року осмілився президент РФ анексувати Крим і вторгся в Східну Україну».

За даними міністерства торгівлі США у 2019 році ВВП Росії був приблизно еквівалентним ВВП штату Техас і меншим за італійський. І тоді вже почали говорити про імовірність повномасштабної агресії росіян в Україні. Здавалося б, задушити гадину не становило проблеми. Але що демократи, що республіканці (за рік по тому) не скористалися нагодою. Макмастер пише: «Намагання американської влади погрозами відплати стримати російське вторгнення в Україну не сприймалися всерйоз після здачі Афганістану терористичній організації та низького відступу з Кабула в серпні 2021 року».

Введення американських військ із гарячих точок — проблема обох американських партій. Справжня проблема, для будь-якої країни. Але тут мені пригадується цікаве спостереження польського репортера, коли той говорить з египтянкою: «Америка допомагала нашим військовим за те, що повалили фундаменталістське Братство, її ворога номер один, а Обама цю допомогу від-

кликав. Ви там нормальні взагалі? — Ти справді віриш, що армія гарантує демократію в Єгипті? — Не вірю. Але вона гарантує, що ісламісти не повернуться» (Шьотр Ібрагім Кальвас. Єгипет: харам, халаль. — Л.: Човен, 2018).

Тобто йдеться не про встановлення демократії, а про запобігання поширенню зла. Макфол свідчить: «Жодного плану просування демократії в Ірані ніколи не існувало». Ба більше: «Високопосадовці, відповідальні за Близький Схід, не знали, як працюють переходи до демократії». А його колега з республіканської адміністрації Болтон ніби підтверджує, переповідаючи розмову з Трампом: «Я сказав, що йому слід передбачити заходи з запобігання терористичним атакам на Америку після виведення військ, на що він відповів: — Скажемо, що в разі атак з Афганістану зрівняємо цю країну із землею». Ну, так — ми вже чули про припинення війни за 24 години.

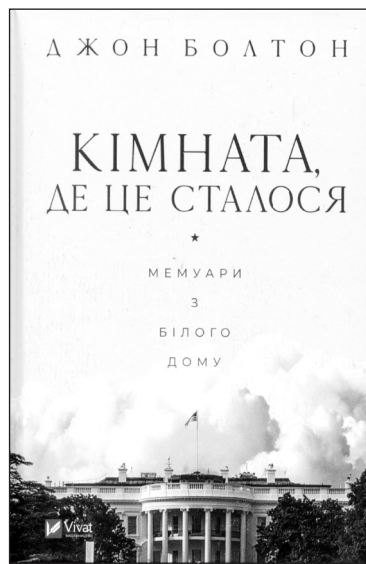
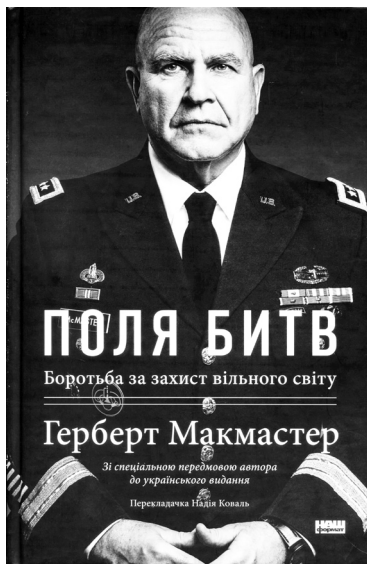
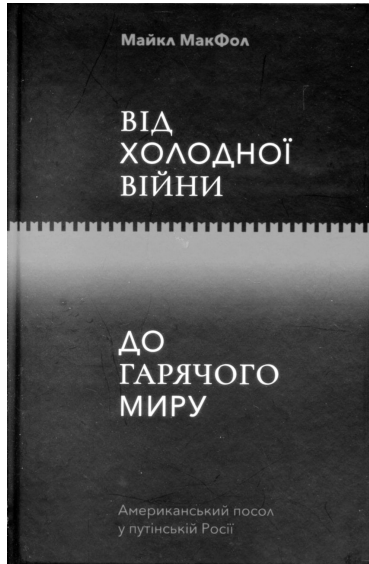
Для Обами — навіть після Грузії, Криму і Донбасу — проблема Росії не була у пріоритеті. «Найвищим пріоритетом зовнішньої політики президента Обами було запобігання отриманню Іраном ядерної зброї», — значить Макфол. Так, на тоді, може, й більш глобальна проблема. Але як її намагалися розв'язати? Ота ядерна угода з Іраном, яку Обама вважав орденем на своєму президентському мундирі, насправді виявилася добре відомою нам потьомкінською деревнею: Іран здобувся на зняття санкцій і спрямував вивільнені кошти на військові потреби — підготував озброїв свої іноземні легіони на палестинській території (ХАМАС), у Лівані (Хезболла), в Іраку (шиїтська міліція) та Ємені (хусити-пірати). Аж так, що Болтон пише про «виконання Тегераном ролі центрального банкіра тероризму».

І що змінилося за Трампа, який вийшов із провальної угоди Обами з Іраном? Зараз цей нинішній кандидат у президенти перекладає на попередників провини у виникненні ще одного вогнища війни, ірано-ізраїльського, співставного з російсько-українським. Але ж насправді це — наслідок усієї довготривалої політики республіканців із підтримки Росії. Оті отруйні змії, про яких казав директор ЦРУ, — російські метастази на тілі географії: Китай, Північна Корея, Іран, увесь Близький Схід і значна частина Африки.

Якось яскрава республіканка Кондоліза Райс висловила проти негативування росіян: «Росія не Марс, а росіяни не наділені якоюсь унікальною антидемократичною ДНК». Та годі: Росія дійсно не Марс — вона Азія. А азійство таки наділено антидемократичною ДНК.

А відтак античні філософи досі праві: хочеш миру — готуйся до війни. Для нас це означає максимальну підтримку ракетної програми. А може, і ядерної. За зразком Ізраїлю. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Анатолій КОВАЛЬЧУК, учасник боротьби
за Незалежність України у ХХ столітті

■ ДО ДАТИ

«Розрита могила»: заклик до збереження святинь

Чому актуальним залишається антиімперський поетичний виступ Тараса Шевченка, написаний 181 рік тому

Дослідники літературної творчості Тараса Шевченка, високо оцінюючи все написане ним, виділяють декілька поезій, найбільш актуальних для українського народу саме нині, під час оборонної війни нашої держави проти московського агресора. Такі твори потребують нового прочитання й осмислення, глибокого аналізу ідейного змісту й популяризації. Завдяки колосальному патріотичному потенціалу вони завжди — в час написання і в наші дні — допомагають формуванню і зміцненню національної свідомості.

До числа таких творів належить вірш «Розрита могила». Коли, за яких обставин був писаний загалом невеликий твір — 53 рядочки? Про ідейний зміст твору доречно згадати у рік 210-ліття Кобзаря.

Не вмерли ні Україна, ні предківська слава

У травні 1843 року молодий, але знайий в Україні поет Тарас Шевченко після тривалого перебування на чужині вперше приїхав з Петербурга на Батьківщину. З рідного краю його, 15-річного юнака, пан силоміць вивіз на чужину. Спочатку до Вільно, а звідти — до столиці імперії як цілком безправну, підневільну людину. Але через 10 років Тарас позбувся кріпацтва. Сталося це завдяки величезній обдарованості молодого українця, неординарній його талановитості, невтомній працьовитості, а також допомозі Божій і сприянню багатьох добрих людей.

Закінчивши Академію мистецтв, Тарас приїхав в Україну. Молодий Шевченко прибув на Батьківщину не просто вільною людиною, а й знаменитим на всю імперію поетом і відомим художником, автором «Кобзаря» і поеми «Гайдамаки», а також надрукованих в альманасі «Ластівка» п'яти поезій. Серед них — балада «Причинна», дванадцять початкових рядків якої знає кожен українець. Вони назавжди стали словами знаменитої пісні «Рече та стогне Дніпр широкий...» — улюбленої всіма поколіннями українського народу. На знак поваги до Тараса Шевченка, любові до його творчості, підкреслення ваги його внеску в національну культуру й духовність цю урочисту пісню люди часто слухають стоячи.

У час прибуття молодого генія на Батьківщину в Наддніпрянській Україні серед письменних людей не було осіб, які б не знали, хто такий Шевченко. І навіть неписьменні знали напам'ять багато його творів. Бо у друкованому й рукописному вигляді вони поширювалися серед народу. Знали про Тараса Шевченка освічені українці Галичини, Буковини й Закарпаття — споконвічних українських земель, що входили тоді до складу Австрійської імперії. Вірші запам'ятовувалися, оскільки за змістом, ритмікою і мелодією мови нагадували народні пісні.

Найвищою мірою патріотичні, гуманістичні, високохудожні твори молодого автора стали видатною подією в духовному, культурно-мистецькому житті передусім Східної і Центральної України — закріпаченої, національно пригнобленої московськими окупантами. Саме тому поезії відразу були покладені на музику самодіяльними композиторами й поширювалися мандрівними кобзарями.

Передові люди усвідомлювали: Тарас Шевченко — великий духовний вождь, посланий для порятунку українців від денационалізації і соціального гноблення. Саме Шевченко гострим полум'яним словом, що пропікає наскрізь сонні зачерствілі душі, пробуджував до боротьби за волю Батьківщини навіть найбільш зневірених земляків.

Автор патріотичних творів гучно заявив на всю Слов'янщину і Європу: не вмерли ні Україна, ні наша мова,

ні предківська слава, ні пам'ять про героїчні звитяги народних героїв — козаків і гайдамаків, ні мрії про волю і щасливу національну долю. Незважаючи на величезні довготривалі зусилля всіх ворогів, передусім лютого московського ката, нездоланим залишається національний дух. Тарас Шевченко оптимістично запевнив земляків: Вітчизна обов'язково відродиться і стане суверенною, самостійною державою.

Під владою загарбницької московії Україна завжди стає руйною

Вирушаючи з Петербурга — холодного гнилого міста ненависних царів, чиновників і жандармів — до рідного краю, Тарас знав: Вітчизна зустріне його як вірного сина, як свого новітнього героя, який прославив її щирим словом. Водночас, очевидно, на поетове уявлення про Україну, якої він давно не бачив, впливали романтичні спогади дитячих і юнацьких років. Зміст ранніх поезій, написаних у Петербурзі, підтверджує це.

На запрошення поміщиків-українофілів Тарас гостював у їхніх маєтках. Там спілкувався не тільки з інтелігенцією, а й із селянами-кріпаками. Вивчав життя простих людей і розширював знання про дійсність під час кількомісячної подорожі Україною. Скрізь, де бував, бачив Тарас не тільки блиск і пишноту панських палаців, але передусім тяжку неволю і страшну бідність українців, пригноблених ворожою Московщиною і місцевим різнонаціональним панством. Природжений протест проти несправедливості викликав у чистій душі Тараса Шевченка велике обурення і праведний гнів до ворогів України.

Поет — людина, яка гострим розумом і щирим серцем сприймає дійсність, аналізує й узагальнює суспільні явища, блискуче володіє словом — хоч як дивно, впродовж декількох місяців не квапився висловити у поетичній формі своє ставлення до обурливих явищ, темних сторінок української дійсності. У той період Тарас багато малював і читав, заводив нові знайомства, активно спілкувався з багатьма високоосвіченими людьми. Може, окрім присвяченої Варварі Репніній поеми «Тризна», він писав ще й інші твори. Але не оприлюднював, не давав нікому читати, бо ставився дуже вимогливо до своїх поезій.

Очевидно, Тарас напружено чекав емоційного поштовху, важливої неординарної події, які б спонукали викласти думки на папері, шукав доречні слова і поетичну форму. Спонукальний привід знайшовся аж у жовтні 1843 року. Ідучи з Яготина, де він гостював у родині Репніних, у містечко Березань до Платона Лукашевича — тамтешнього поміщика і фольклориста (мав багату бібліотеку, побував у Галичині, де зустрічався з авторами «Русалки Дністрової»), Тарас побачив, як неподалік шляху люди розкопували давню могилу. Ким вони були — прислані владою археологами чи шукачами скарбів — невідомо.

Численні високі кургани, насипані у прадавні часи, навіть за півтори-дві тисячі років до н. е. тодішніми мешканцями Лівобережної Київщини — нашими далекими предками,

Курган «Розрита могила».
Фото з fb-сторінки Наталки Діденко.

«старими батьками», як назвав їх Тарас Шевченко, ще й досі трапляються на полях і навіть у деяких селах Броварського й Бориспільського районів. Тоді ж, понад 180 років тому, височіло їх значно більше. Тарас Шевченко як передова людина ніколи не виступав проти розкопок стародавніх могил з науковою метою. Про це свідчить відомий його вислів: «Археологія — таємнича мати історії».

Але саме неподалік однієї з таких розкопаних могил, кілометрів за шість на схід від Березани, стався блискавичний, вулканічний вибух його поетових думок, емоцій, почуттів і пристрастей. Тарас Шевченко раптом усвідомив: Україна, потрапивши під владу загарбницької московії, сама стала подібною до величезної могили, в якій поховані сокровенні сподівання і невід'ємні права нашого народу на свою незалежну державу, на мир і волю, на рівність і щасливу долю на рідній землі.

У свідомості українців — мешканців степу і лісостепу — стародавні могили були не тільки елементом краєвиду. Вони виступали символом слави предків та історичної пам'яті. Нагадували про втрачену волю, про козаччину, закликали до боротьби за повернення втрачених святинь.

Уперше надрукували через 16 років після написання

«Розрита могила» — вірш найвищою мірою патріотичний за змістом і революційний за духом. Він більш вартісний за сотні творів менш талановитих авторів, які в різні часи писали про уярмлення українського народу московським окупантом. Ніхто з попередників Тараса Шевченка не висловлював так щиро й людяно синівської любові до поневоленої Вітчизни. У поезії в довершеному вигляді втілено ті ідеї, які автор заклад в більш ранніх творах. Цензура ні за що не допустила б вірша до друку. Тому він швидко поширювався в рукописному вигляді. Уперше твір був надрукований у Німеччині аж через 16 років після написання.

Композиційно «Розрита могила» нагадує діалог — коротке запитання автора і розгорнута відповідь України про причини своєї тяжкої долі. Починається вірш як молитва. Поет звертається до сплюндрованої, але дорогої неньки України найніжнішими, найтеплішими словами любові,

що йдуть із глибини його синівського серця: «світе тихий», «краю милий», «моя Україно», «мамо».

Поет запитує Україну, чому її, в минулому незалежну і сильну державу, спіткало велике горе: московська окупація, політична тиранія й соціальне гноблення колись вільного народу. З уявної відповіді матері Вітчизни випливає: причиною всіх нещастя України стала втрата нею політичної незалежності й перехід за гетьмана Богдана Хмельницького вільної козацької держави у підлеглість до осоружної московії.

Саме через це не український народ, а жорстокий окупант-москаль господарює в нашій Батьківщині. Діти України, захопленої і пограбованої ворогом, або поневолені, або вигнані на чужину. А всіма її багатствами, передусім землею — найвищою матеріальною цінністю, — заволоділи різноплеменні зайди. Окупант з московії не поведився б так жорстоко, підло, зухвало й нахабно, якби численні зрадники українського народу — огидні «перевертні» й «недолюдки» — не допомагали йому тривалий час нашу «матір катувати».

Закінчується вірш сподіванням на те, що воля і добро повернуться в Україну, а плач і журба проминуть. Поет передає читачам вогненну віру в те, що наш народ, пройнявшись козацьким духом, згуртовано розпочне справедливую боротьбу за святу волю. Й, остаточно перемігши ненависного ворога-москаля, викине ворога назавжди геть з України. Разом з усіма мерзенними перевертнями й недолюдками. Повернувши збройною рукою Вітчизні державність, українці назавжди стануть єдиними власниками всіх скарбів рідної землі, відродять пам'ять і славу героїчних попередників.

Тарас Шевченко навіть у найчорнішу добу жорстокого плундрування України лютим московським окупантом вірив у світлу долю Батьківщини. Непереможну віру, великий і непохитний оптимізм він талановито передав читачам. Саме тому вірш швидко поширювався й одразу став популярним.

Важливим є факт, що «Розрита могила» — перший україномовний твір, написаний Тарасом в Україні! Вірш започаткував новий, яскравіший період творчості Шевченка. З нього видно, як блискавично радикалізується і

стає все більш революційним світогляд поета. У його свідомості набуває сили і викристалізується українська національно-визвольна ідеологія. Настає час бурхливого розквіту і зрілості поетичного таланту.

Слідом за «Розритою могилою», через чотири місяці, у Москві він напише не менш радикальний і патріотичний вірш «Чигрине, Чигрине». А далі настає період «трьох літ», упродовж яких з-під Шевченкового пера з'явиться низка творів-шедеврів.

Окупаційна московська влада завжди страшенно боялася творчості нашого поета, її патріотичного пафосу, протестного й бунтарського духу. І не тільки царська. Далі радянсько-комуністична влада лицемірно — на словах визнаючи геніальність і революційність Тараса Шевченка та всесвітньо-історичне значення його поетичної спадщини, — під час видання до якоїсь ювілейної дати «Кобзаря» підло й безпардонно вилучала антиімперські поезії. Тексти багатьох інших творів цинічно перекручувала, спотворюючи їх первинний зміст.

Кремлівська совіністична влада усвідомлено нищила національний дух нашого народу: саме тому від Шевченкових часів в Україні мало що змінювалося. Як була при царизмі, так і під владою комуністів Україна залишилася безправною колонією деспотичної московії. Кремль брутально грабував багатства нашої землі, привласнював нашу національну історію, найвидатніших її талантів. Уярмлював, нещадно експлуатував, морив голодом, тероризував і виганяв на чужі роботи поневолені українці.

Кожен громадянин України з керівниками держави включно, пам'ятаючи слова Тараса Шевченка, мають назавжди твердо усвідомити: московія — лукава і брехлива. Довіра до її слів завжди оберталася для України страшними національними трагедіями. За улесливими словами кремля завжди стояв зухвалити, нахабний намір підлого ворога накинути на Україну важке колоніальне ярмо.

Березань продовжуватиме традицію

Упродовж багатьох років (крім трьох останніх) 9 жовтня з нагоди чергової річниці написання «Розритої могили» в місті Березань відбувалися святкові заходи. До березанців цього дня долучалися гості — представники патріотичних об'єднань із довколишніх сіл і міст лівобережної Київщини. Для участі в заходах приїжджали також кияни. Серед них — представники Спілки офіцерів України на чолі з почесним головою СОУ Євгеном Лупаковим — капітаном першого рангу, депутатом ВР другого скликання, а також активісти Українського козацтва, ветеранських організацій, науковці, письменники, журналісти. Були також депутати ВР попередніх скликань, зокрема Дмитро Павличко та Іван Заєць.

Учасники свята збиралися в місцевому краєзнавчому музеї, де нас радо зустрічала його засновниця і багаторічна директорка — високоповажна Галина Рих (на жаль, позаторіч померла на 100-му році дуже продуктивного, подвижницького життя). Оглядали пам'ятний знак, встановлений у центрі міста з нагоди написання «Розритої могили». Ішли до кургану, насипаного патріотами — людьми з шевченківським духом — ще на початку 1990-х років на тому місці, де стояла давня могила. Присутні читали поезії Тараса Шевченка, в тому числі вірш «Розрита могила», співали патріотичні пісні на слова його творів. Учасники святкового заходу душами і розумом відчували: свята, безсмертна Тарасова душа щиро радіє, споглядаючи з небесної високості, як духовні спадкоємці геніального поета і мислителя вшановують його пам'ять і цінують творчу спадщину.

Віriamo: після перемоги над московським агресором будемо знову щороку 9 жовтня збиратися у славній Березані і вшановувати Тараса Шевченка — автора вірша «Розрита могила» — з нагоди написання геніальним поетом першого його україномовного твору в рідній Україні. ■

■ ДИПЛОМАТІЯ

Як розбивають імперську оптику

У Великій Британії активно представляють українське багатожанрове мистецтво

Мирослава МАКАРЕВИЧ

Повномасштабна війна росії проти України у парадоксальний спосіб спричинила формування в світі великого запиту на знайомство з українською культурою. Чи виявилися ми готові до цього? Як можемо підтримати інтерес до себе нині, коли все більше говорять про «втому від війни»? Спробуємо знайти відповіді на ці запитання через призму представлення української культури у Великій Британії, яка є серед головних стратегічних партнерів України під час повномасштабної війни та пройшла непростий шлях трансформації імперії.

Повномасштабне вторгнення поставило завдання нового рівня — перемкнути одноразовий інтерес до України на сталу міжкультурну взаємодію скрізь у світі. Тому цікавим є досвід культурної взаємодії з Великою Британією в контексті найбільшої з часів Другої світової війни в Європі.

Ми вчимося у режимі реального часу представляти свою розмаїту багату культуру — системно, стратегічно, з певними важливими для нас акцентами, але не спекулюючи на війні. Бо проходимо всі екзистенційні загрози водночас, намагаючись протистояти російському молоху, який у всі часи, вкладаючи величезні кошти, використовує культуру як потужну зброю масового ментального ураження.

Як Велика Британія бачить українську культуру саме сьогодні?

Щоб зрозуміти прогрес у сприйнятті, треба зробити крок назад. Згідно з дослідженнями 2021 року про сприйняття України та української культури у Великій Британії (було підготовлено у червні-грудні 2021 року експертами Ради зовнішньої політики «Українська призма» на замовлення Українського інституту), британська цільова аудиторія сприймала український культурний простір як еkleктичний. Це було обумовлено як об'єктивними причинами — різноманіттям українських культурних феноменів, особливостями української культурної самоідентифікації, — так і британською специфікою. Скажімо, українську культурну ідентичність у Великій Британії часто оцінювали крізь вплив на неї метрополії — російської імперії, а згодом СРСР. Британці екстраполювали власний імперський досвід, який розглядається здебільшого з позитивними конотаціями, і відтак без негативу сприймали російський/радянський вплив на Україну.

Через три роки після цього дослідження, під час підготовки матеріалу я запитала свою ексколегу, продюсерку Української служби ВВС, журналістку Ольгу Бетко, яка мешкає у Великій Британії тридцять років, про нову присутність української культури у Лондоні. Вона, зокрема говорить: «Мій британський колега, журналіст й інтелектуал, сказав: «Вибач, раніше Україну я сприймав як російський баскуард (задній двір)». Живучи в Британії багато років, саме зараз я з зацікавленням спостерігаю, як британці з боєм розлучаються з величезною кількістю кліше в контексті України й росії: починаючи від містичного захвату «загадковою російською душею» і до усвідомлення того, що, скажімо, український балет — то не той самий «бале рюс», і він не провінційний.

...Після початку повномасштабного вторгнення емоційна вибухо-

Україна стверджує європейськість культурою.
Фото надане авторкою.

ва хвиля й у Великій Британії була такою, що старі плізи прорвало, і Лондон, здається, вперше в історії зіткнувся з таким масованим наступом української культурної дипломатії і українським багатожанровим мистецтвом».

Тільки протягом 2022 року у Великій Британії пройшло безліч українських культурних подій найвищого гатунку, серед яких: Opera Aperta пережила тріумф на відкритті фестивалю сучасної класичної музики в Хаддерсфілді; українські фільми були представлені на топових британських кінофестивалях; гастролю Національного симфонічного оркестру України з піаністом-віртуозом Антоном Барішевським. Відбулися різноманітні виставки, в тому числі виставка Марії Примаченко у Saatchi Gallery, проєкт «Квіти з лінії фронту» британської дизайнерки Фібі Волш та київської художниці Ольги Морозової у Garden Museum у Лондоні. Великий резонанс викликала виставка українського модернізму «В епіцентрі бурі: модернізм в Україні 1900—1930-х років», яка розпочала свою місію в Національному музеї Тиссена-Борнемісі в Мадриді (Іспанія) восени 2022 року й щойно завершила своє турне Європою саме в лондонській Royal Academy. Так, Україна відновлює історичну несправедливість, стверджує європейськість своїм мистецтвом. Отже, війна вилковує застарілий комплекс меншовартості.

Пітер Померанцев, британський журналіст, старший науковий співробітник Університету Джона Гопкінса, письменник, переконаний: «Агресор має величезну машину інформаційної війни, яку, зокрема, ведуть через культуру. Українці чудово вміють завойовувати симпатії та співпереживання, пояснювати цінності цієї війни. Але вони не завжди мають такий фінансовий вплив, охоплення ЗМІ чи культурні зв'язки, які союзники мають на різних ринках. Ми повинні об'єднати наші сили, щоб разом досягти ефекту. А це означає співпрацю».

Якраз на ініціативі та співпраці побудовані яскраві міжнародні проєкти культурного центру «Дом Майстер Клас», який поставив за мету разом зі своїми українськими та британськими партнерами, передусім з благодійною організацією Art Shield, регулярно проводити у Лондоні фестиваль українського мистецтва Kyiv Art Sessions (у рамках Bouquet Kyiv Stage).

Ірина Буданська, засновниця культурного центру «Дом Май-

стер Клас», співзасновниця фестивалю Bouquet Kyiv Stage, поділилася враженнями про реакцію освіченої, шанованої британської публіки від концертів сучасної української класики, що були організовані в Оксфорді восени 2022 року: «Серед гостей були також викладачі музики Оксфордського університету. Й українська музика викликала в них справжній культурний шок. Досі звучать слова університетської професури: «Ми навіть не уявляли, що у вас така потужна музична культура, зараз ми більше розуміємо природу й дух українців». На оксфордському фестивалі через пів року від початку повномасштабної війни був представлений потужний культурний десант: організовано з десяток концертів класичної музики, зокрема концерт-святкування 85-річчя композитора Валентина Сильвестрова, виступи камерного хору «Київ».

У Лондоні 19-20 жовтня вже вдруге (вперше відбулися наприкінці червня 2024 року) у престижній лондонській локації Old Sessions House відбудуться Kyiv Art Sessions. Дводенний фестиваль матиме насичену програму: концерт української класичної музики «Дума про дім» у виконанні Камерного ансамблю «АртеХатта» та скрипальки Мирослави Которович, джазовий концерт квартету Назгуль Шукаєвої; персональна виставка Ганни Криволап «Київ у кольорах війни» та фотовиставка Сергія Михальчука «Культура vs війна»; демонстрація кінофільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова та документальних стрічок Culture vs War — мистецьке дослідження про українських художників, музикантів, кінематографів, фотографів, які стали вайсковими.

Ірина Буданська: «Велика Британія в цьому сенсі — дуже сприятливий ґрунт. Саме у Великій Британії плекання культури, її збереження та розвиток є великою цінністю й однією із засад державності. В нас дуже серйозні наміри довготривалих відносин. Прагнемо, щоб представлення українського високого мистецтва у Великій Британії вкоренилося, переросло в добру традицію».

У британців є великий інтерес до класичної культури, насамперед театру та балету, захоплення сучасним мистецтвом. Отже, перед нами неозоре поле для роботи, для спільних проєктів, у яких буде чітке позиціонування сучасної України як цивілізованої європейської країни з давньою та розвиненою культурою, яка має тисячолітню історію. ■

Олексій ПАВЛИШ

■ БАСКЕТБОЛ

Минулий сезон став знаковим для нашого баскетболу, адже вдруге в історії представник України став чемпіоном НБА. Понад 20 років тому таке досягнення підкорилось разом із «Лос-Анджелес Лейкерс» Станіславу Медведенку, а цього літа чемпіонський перстень у складі «Бостон Селтікс» виборов Святослав Михайлюк.

Упродовж сезону Свят був гравцем глибокої ротации: провів загалом 42 матчі (лише 2 з них — у старті), набираючи в середньому по 4 очки за гру. А у фінальній серії проти «Даллас Маверікс» Михайлюк зіграв сумарно майже 15 хвилин, за які набрав 5 очок та відзначився двома асистами.

Перемогу в НБА українець назвав знаковим моментом у своїй кар'єрі, проте ще до завершення сезону було зрозуміло, що Михайлюк у «Бостоні» навряд чи залишиться. Так зрештою і сталося — чемпіони не стали пропонувати Святу новий контракт. Ходили чутки щодо переїзду нашого баскетболіста в Європу (у Грецію чи Іспанію), але Михайлюк таки залишиться в НБА, уклавши 4-річну угоду з «Ютою Джаз».

За цей час Свят може заробити 15 мільйонів доларів. При цьому контракт Свята з «Джаз» передбачає гарантовану суму виплат лише за перший рік — у розмірі 3,5 мільйона доларів. «Юта» залишає за собою право відрахувати українця після завершення першого сезону без здійснення подальших виплат.

А за тиждень до старту нового чемпіонату Михайлюк вдало дебютував за «Юту» в передсезонному матчі: вихованець

Дотягнутись до зірок

Святослав Михайлюк і Олексій Ленъ продовжують виступи в найкращій баскетбольній лізі світу

«Черкаських мавп» провів у грі з «Сан-Антоніо» 17 хвилин та набрав 16 очок — це третя найкраща результативність у команді.

Залишається в НБА і Олексій Ленъ. Після трьох років виступів за «Сакраменто» Ленъ продовжив угоду з клубом ще на рік — новий контракт передбачає зарплату в 3,3 мільйона доларів, а Ленъ продовжить виконувати в команді функції резервного центрового.

«Відчуваю себе готовим до нового сезону. Гадаю, у нас є всі шанси потрапити до плей-оф цього року. Хороші тренери, якісні лідери. Думаю, ми провели правильний тренувальний табір, добре підготувалися», — поділився передсезонними очікуваннями Олексій.

Передсезонні матчі він також провів на високому рівні. У грі з «Голден Стейт» Олексій набрав 10 очок, а в матчі проти «Портленда» взагалі став найрезультативнішим гравцем команди з 13 очками.

«Якщо ти отримуєш обмежений час, треба викладатися, дава-

Після перемоги в НБА з «Бостоном» Святослав Михайлюк підписав контракт із «Ютою».
Фото: sport.ua.

ти команді щось нове, блокувати, заважати центровому суперника. Моя основна робота — грати в обороні та шукати простір для наших лідерів. В останні кілька років я знайшов свою роль і з нетерпінням чекаю наступного сезону», — додав Ленъ.

Після дебюту в НБА цього горіч за «Нью-Йорк Нікс» намагається закріпитися на рівні

найсильнішої ліги світу Дмитро Скапінцев. Вихованець черкаської школи баскетболу спочатку грав у Літній лізі за «Нікс», а потім домовився про попередній контракт із «Бостоном». Такий формат співпраці дозволяє йому боротися за місце в основному ростері, але не гарантує його — якщо «Селтікс» відмовляється від нього до

початку регулярного сезону, то зможуть відправити його до своєї фарм-команди в Лігу розвитку.

У двох передсезонних матчах із чинними чемпіонами українця набрав сумарно 7 очок. Наступні тижні стануть для нього вирішальними у контексті потрапляння до заявки «Бостона» на сезон. ■

Григорій ХАТА

■ ОРГПИТАННЯ

Питання боротьби з допінгом має принципове значення для світового спорту. В Україні це питання взагалі перебуває на особливому рахунку. Віднедавна ключові нововведення в цій царині окреслені на законодавчому рівні, а започатковані в Україні антидопінгові реформи активно підтримує європейське та світове спортивне товариство.

У 2023 році Рада Європи затвердила трирічний план дій під назвою «Стійкість, відновлення та відбудова», і в рамках цієї програми започатковано окремий проєкт з підтримки української спортивної сфери.

За словами міністра молоді та спорту України Матвія Бідного, ця ініціатива спрямована, поміж іншого, на посилення спроможності України у просуванні доброчесності спорту, зокрема у покращенні боротьби з допінгом у спорті та маніпулюванням спортивними змаганнями. Як зауважив Бідний, попри складні часи, уряд України продовжує реалізовувати проєкти та ініціативи, спрямовані на розвиток спорту вищих досягнень, масового спорту, впровадження кращих світових та європейських стандартів спортивної сфери, впровадження ефективної антидопінгової політики.

У спорті вищих досягнень боротьба з допінгом посідає провідне місце. Перебуваючи на 18-й Конференції міністрів спорту держав-членів Ради Європи в Порту, Матвій Бідний провів зустріч із президентом Всесвітнього антидопінгового агентства Вітольдом Банькою.

Під час зустрічі Матвій Бідний поділився результатами реалізації національної антидопінгової політики, напрудованнями, досягнутими після ухвалення нового антидопінгового законодавства та перезавантаження Національного антидопінгового центру.

Прозора підзвітність

Після перезавантаження Національний антидопінговий центр працює за найвищими стандартами належного врядування

«Після ухвалення нового антидопінгового законодавства було перезавантажено роботу Національного антидопінгового центру. Тепер НАДЦ працює за найвищими стандартами належного врядування — прозорість, доброчесність, підзвітність, слугуючи прикладом для наслідування для інших органів влади у спортивному секторі», — заявив Матвій Бідний.

Днями Національний антидопінговий центр України (НАДЦ) оголосив одне з перших своїх гучних рішень. Іменина вітчизняна біатлоністка, 38-річна Віта Семеренко, отримала річну дискваліфікацію за порушення антидопінгових правил. А її відсторонення триватиме до 20 березня 2025 року.

Під час зустрічі з Вітольдом Банькою український міністр згадав про ініційований президентом ВАДА проєкт солідарності щодо впровадження іноземними антидопінговими організаціями тестування українських спортсменів, який був дуже важливим у контексті їхньої підготовки до міжнародних змагань, особливо Олімпійських ігор. При цьому Банька наголосив, що ВАДА продовжить підтримувати українську сторону в питаннях впровадження антидопінгових реформ, та висловив свою солідарність з українською спортивною спільнотою.

До слова, Комітет міністрів Ради Європи на своєму засіданні затвердив Матвія Бідного, міністра молоді та спорту

Під час зустрічі з очільником ВАДА Вітольдом Банькою міністр молоді та спорту України Матвій Бідний обговорив питання вдосконалення антидопінгової політики.

Фото з сайту mms.gov.ua.

України, на посаду європейського представника у Виконавчому комітеті Всесвітнього антидопінгового агентства на період 2025—2027 років. А перед тим український «спортивний» міністр як

кандидат для обрання до Виконавчого комітету ВАДА отримав односторонню підтримку на засіданні Спеціального європейського комітету з питань Всесвітнього антидопінгового агентства. ■

Іван Калюжний
півзахисник національної збірної України
та ФК «Олександрія»

«Для мене це була мрія — зіграти за національну команду. Дякую тренеру збірної за довіру, тренеру клубу, що підготував мене до збірної. Це була мрія, що стала реальністю».

■ ФУТБОЛ

Надія на нові обличчя

У жовтневих матчах Ліги націй українська збірна досягла відчутного очкового прогресу, проте піднятися в турнірній таблиці не змогла

Григорій ХАТА

Після невдалого виступу на чемпіонаті Європи та двох поразок на старті четвертого сезону Ліги націй українська збірна потребувала якогось поживлення. Про те, що зміна головного тренера — взагалі не варіант, в УАФ пояснили чітко та зрозуміло. «Сергію Реброву довіряємо повністю, і його завдання — вивести збірну на чемпіонат світу 2026 року», — наголосив у вересні президент УАФ Андрій Шевченко.

Баланс та цілісність

Раз так, то шляхи для поживлення гри наставнику «синьо-жовтих» потрібно було шукати самостійно. Здається, ситуація в збірній досягла точки кипіння, інакше навряд чи Тарасу Степаненку довелося б спростовувати розмови про те, що «гравці не хочуть грати за збірну України та не віддаються за неї на полі». «Це неправда. Усі, хто сюди приїжджає, вони максимально відповідальні та хочуть допомогти країні. Це повинен розуміти кожен уболівальник, кожен функціонер, кожен гравець — усі гравці національної збірної, які тут перебувають, вони максимально віддаються команді. Кожен гравець збірної України відчуває відповідальність перед своєю країною, і кожен гравець збірної України віддасть усе на полі, щоб уболівальники були задоволені», — заявив Степаненко.

Перед жовтневими матчами в Лізі націй у збірній змінився технічний спонсор і у хлопців з'явилася нова форма. Певною мірою заміна екіпірування могла додати команді трохи драйву. Утім для того, аби «запалили гру», Сергію Реброву потрібно було шукати щось значно продуктивніше.

І тут тренеру частково допомогли обставини. Травми цілої низки провідних гравців — Луніна, Миколенка, Зінченка, Маліновського, Ярмоленка — підштовхнули наставника до виклику нових виконавців.

На жовтневі матчі Сергій Ребров запросив кількох абсолютних новачків, один з яких і став яскравим драйвером для всієї команди. «Іван Калюжний додав вогню. Ми розуміємо, що цій команді потрібен лідер і баланс. Це дві складові, які дуже важливі. Коли бачиш Калюжного, який повністю віддається, то ти сам заводиться та хочеш вигризати все», — так оцінив появу нового виконавця в ігровій схемі української команди колишній гравець «синьо-жовтих», багаторічний експерт Євген Левченко.

І справді, поява півзахисника «Олександрії» в центрі поля зробила гру «синьо-жовтих» цілісною й додала їй змістовності. Знаковою для команди стала й персона представника житомирського «Полісся» Олексія Гуцуляка, котрий у двох жовтневих матчах збірної отримав від головного тренера місце у старті. «Якщо ви бачили гру проти Грузії, то ті гравці, які вийшли в основному складі

■ ТАБЛО

Ліга націй. Дивізіон В. Група 1.
Україна — Грузія — 1:0 (Мудрик, 35), Чехія — Албанія — 2:0, Грузія — Албанія — 0:1, Україна — Чехія — 1:1 (Довбик, 53 (пен.) — Черв, 18).
Турнірне становище: Чехія — 7, Грузія, Албанія — 6, Україна — 4.

й на заміну, показали український характер, що ми хочемо й можемо перемагати», — зауважив Ребров.

Загалом, проти Грузії за «синьо-жовтих» дебютували одразу троє новачків — Калюжний, Назаренко та Криський. А кращим гравцем того матчу, цілком закономірно, став автор переможного гола Михайло Мудрик. Останнім часом фанати «Челсі» неабияк критикували гравця за блідий футбол, тож українцям вочевидь було кому що доводити.

Попереду — еліта

Перемога над грузинами одразу пожвавила турнірну боротьбу в групі 1В. Утім, аби відклеїтися від останнього місця в квартеті, українським збірникам потрібно було перемагати й далі. Зарядженість на боротьбу в матчі з чехами знову демонстрували нові обличчя. Гуцуляк був настільки активним, що вже на 20-й хвилині гри отримав важку травму голови.

Для Олексія це був лише другий виклик до табору національної збірної, і півзахисник «Полісся» бажав проявити себе з найкращого боку. Із перших хвилин матчу проти чехів він діяв як лев, утім важкий струс головного мозку вибив його зі строю.

Без сумніву, його травма відчутно вплинула на дії українських футболістів в матчі проти чехів. А проблеми з реалізацією стали тим фактором, який не дозволив команді Реброва досягти більшого, ніж нічия (1:1).

«Дуже важко сконцентруватися під час кожного створеного моменту. В першому таймі були гарні виходи в контратаки, але ми їх не завершували й отримували атаки в нашу сторону. Ми працюємо над тим, щоб створювати моменти, аби вони були. Дуже важливо, щоб усі гравці в таких епізодах максимально концентрувалися. Тож працюємо», — зауважив Ребров.

Після мирової з чехами збірна України так і залишилася в групі на останньому, четвертому, місці. Утім з чотирма очка-

Михайло Мудрик допоміг збірній України здобути першу перемогу в Лізі націй-2024/2025.

Півзахисник «Олександрії» Іван Калюжний відчутно пожвавив гру «синьо-жовтих». Фото з сайту uaf.ua.

ми в активі турнірна ситуація в «синьо-жовтих» точно не безвихідна.

Якщо говорити про перспективи української команди піднятися в елітний дивізіон Ліги націй, то за найсприятливіших розкладів підопічні Реброва можуть навіть і виграти групу. Водночас до дивізіону А можна потрапити й з другого місця: для цього передбачено стиковий плей-оф з командою, що посіде третє місце в одному з чотирьох квартетів дивізіону А. Хоча не варто забувати вітчизняним збірникам і про ймовірність вильоту в третій за силою дивізіон

Ліги націй. Туди напряму опуститься остання команда групи, а для третіх команд дивізіону В чекатимуть перехідні матчі з колективами, які посядуть другі місця в чотирьох групах дивізіону С.

«У нас дуже важка група, упевнений, у наступних двох матчах ми будемо боротися за вихід у дивізіон А», — резюмував Ребров.

А в плані можливості потрапити альтернативним шляхом на ЧС-2026, то в цьому випадку завдання для «синьо-жовтих» у Лізі націй лише одне: що більше очок вони наберуть у групі й що

вищим буде їхнє місце в квартеті, тим більше шансів у них буде потрапити (за залишковим принципом) до числа учасників «плей-оф» кваліфікації «мундіалю». Зрештою, повноцінна кваліфікація ЧС-2026 — іще попереду, й саме до неї збірна України має підійти в своїх найкращих кондиціях.

«Якщо порівнювати з першими матчами Ліги націй, то маємо більш-менш хороший результат. Усі трошки втомлені, але чотири очки є. Хоча хотілося шість», — зазначив форвард «Роми» та української збірної Артем Довбик. ■

ЗІРКИ

Вічна молодість Тома Круза

Актор не боїться піддавати себе екстремальним випробуванням

Марія ТКАЧЕНКО

Дивлячись на 62-річного Тома Круза, багато шанувальників дивуються, як йому вдається не тільки виглядати так молоді, а й виконувати важкі трюки. Як виявилось, Том зберігає фізичну форму та молодість шкіри за допомогою екстремального методу, на який наважиться не кожен. Круз багато років тому став фанатом кріотерапії, він систематично вдається до найекстремальнішої його форми — занурюється повністю в середовище з дуже низькою температурою, постійно перевищуючи дозволений час перебування в ній. Причому, втомившись від зауважень персоналу клінік з приводу порушення правил, він придбав кріокамеру в особисте користування та встановив її вдома. І тепер Круз щодня заходить до неї за температури мінус 220 градусів за Фаренгейтом, що рівнозначно приблизно мінус 100 градусів за Цельсієм.

Та якщо лікарі категорично не рекомендують перебувати в такому екстремальному холодному середовищі більше п'яти хвилин, Круз постійно перевищує належний час, сподіваючись таким шляхом досягти якщо не безсмертя, то принаймні прожити більш ніж 100 років.

Кадр із фільму «Місія нездійсненна».
Фото з сайту ua.korrespondent.net.

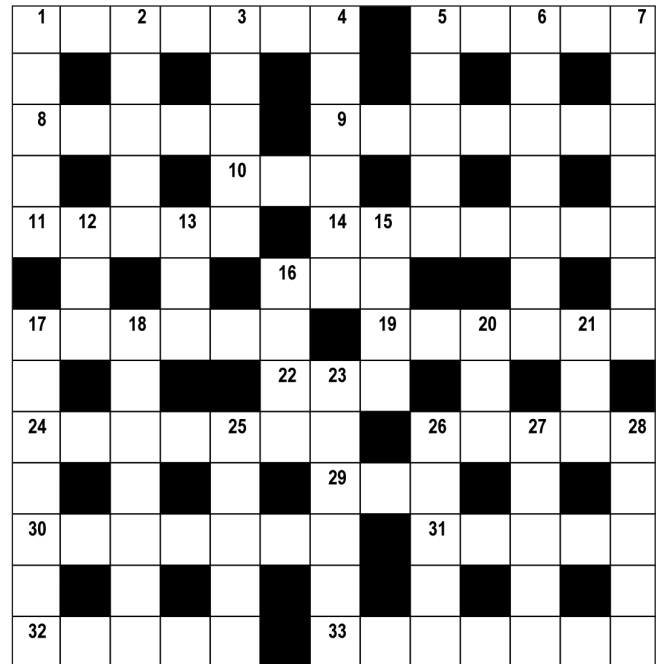
За деякими чутками, старість — це те, чого Круз боїться найбільше. І заради того, щоб відсунути старіння свого організму якнайдалі, він готовий на що завгодно. Його навіть не лякає перспектива смерті, можливо, тому він постійно практикує небезпечні трюки — на зразок стрибка з літака або з даху стадіону, як він це зробив на церемонії закриття Олімпіади в Парижі. При цьому Круз не бажає визнавати свій вік і в стосунках із жінками. Останні кілька років Том, який пережив три невдалі шлюби, вперто шукає для себе подругу, яка допомогла б йому почати життя спочатку, народивши спільних дітей.

Том Круз готовий зніматися у фільмі «Місія нездійсненна» до 80 років, в якому вперше зіграв Ітана Ханта майже 30 років тому. Том Круз заявив, що продовжуватиме зніматися за прикладом 80-річного Харрісона Форда, який досі втілює на екрані легендарного Індіану Джонса.

У свої 62 актор кинув виклик часу. Завдяки привабливій зовнішності та фізичній силі він продовжує отримувати безліч пропозицій. Але, як виявилось, досягнути межі Круза не маж. Нещодавно він дав інтерв'ю виданню Sydney Morning Herald, у якому порівняв себе з Фордом. «Харрісон — легенда. Маю 20 років, щоб на-

здогнати його. Я сподіваюся продовжувати зніматися у фільмах «Місія нездійсненна», доки не досягну його віку», — каже актор.

Уже наступного тижня у світовий прокат виходить сьома частина стрічки «Місія нездійсненна», яка називатиметься «Смертельна розплата». Том Круз у головній ролі, як завжди, сам виконав складні трюки. Актор зайнявся спідлайдингом: стрибнув із парашутом і пролетів на парашуті поблизу скель. Прем'єра «Смертельної розплати» обіцяє бути масштабнішою за будь-який попередній фільм, на Rotten Tomatoes кінострічка вже набрала в середньому 98%.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №42

По горизонталі: 1. Роман Паоло Коельо. 5. Молодший брат мотоцикла. 8. Маргінали в Стародавній Греції, яких не допускали до участі у виборах. 9. Переносний мольберт, з яким художники ходять на малюнки з натури. 10. Друг Герди з казки про Снігову Королеву. 11. Драматичний жанр. 14. Пристрій для розминання чи розтирання тіла. 16. Творець усього видимого і невидимого. 17. «В'ється, наче ..., неспокійна річка, тупиться близьенько до підніжжя гір» (пісня). 19. Татаро-турська фортеця, від якої отримала назву піщана коса-півострів у західній частині Азовського моря. 22. Людина, що здійснює страту. 24. М'яка дорога тканина, з якою порівнюють революцію 1989 року в Чехословаччині. 26. Підвісна сітка, призначена для спання чи відпочинку. 29. Тайський народ, який становить основне населення Лаосу. 30. Ритуальний пісний хліб, який католики ламають на Великдень. 31. Антипод села. 32. Бурштин. 33. Найбільше місто Канади.

Знак віднімання. 6. Індійський штат та провінція на сході Пакистану. 7. Пристрій для підважування машини, щоб замінити колесо. 12. Одне з наймогутніших міст-держав Стародавнього Світу. 13. Експрем'єрка Великої Британії. 15. Самоцвіт. 16. Різновид бакенбардів, частина волосся перед вухами. 17. Те, що не купиш ні за які гроші. 18. Крововилив у мозок. 20. Шанобливе звертання до старших у мусульман. 21. Циганка з драми Михайла Старицького. 23. Титан, брат Прометея, якого боги змусили тримати на плечах небо. 25. «Серце» автомобіля. 26. Легендарний автор «Гляди» та «Одісеї». 27. Член духовно-етичної організації «Вільних каменярів». 28. Японське місто.

Кросворд №41 від 9 жовтня

По вертикалі: 1. Гармонійне поєднання кількох музичних звуків або голосів. 2. Східний десерт, від повторення назви якого в роті солодке не стає. 3. Головний атрибут, без якого досі не вийдеш на вулицю. 4. Спеціальний знак, який середньовічні майстри ставили на своїх виробках. 5.

ПРИКОЛИ

Насправді чоловіки визнають жіночу інтуїцію, але називають її посвоєму — «накаркала».

Гардероб для жінки — це ліки, а на здоров'ї економити не можна.

— Чи є в тебе мрія?
— Є.
— Яка?
— Хочу кинути пити.

— Так кинь.
— А як потім жити без мрії?

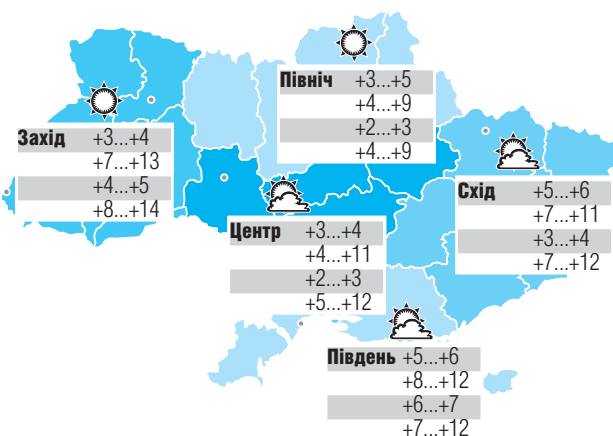
До кабінету директора банку входить прибиральниця.
— Дайте мені ключ від сховища, — каже вона.
— Тільки я і мій заступник маємо право відкривати ці двері.
— Шкода, мені вже набридло щоранку колупати шпилькою, щоб відкрити двері й прибрати там.

ПОГОДА

17–18 жовтня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Вітер північно-східний, 1-3 м/с. Температура вночі +4...+5, удень +6...+8. Післязавтра вночі +3...+4, удень +6...+8.

Курорти Карпат: ясно, без опадів.
Славське: вночі -2...+0, удень +5...+12.
Яремче: вночі 0...+2, удень +3...+10.
Міжгір'я: вночі 0...-1, удень +4...+12.
Рахів: уночі 0...+1, удень +5...+11.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Берестейський, 50
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 0935171202
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві Зам. 3009042 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 188
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168